

Masă funerară în Sfiștofca

Povestiri din Delta Dunării

Text: Camillo Breiling
Ilustrații: Robert Petschinka

© 2016 Camillo Breiling
Toate drepturile rezervate.
Contact: camillo@breiling.net
Apărută în editura proprie

Tradus din limbă germană în limba română de către Mircea Albuțiu

Layout: playa media

INTRODUCERE

Era luna august. Ședeam în vaporul care mă ducea de la Tulcea la Sulina și mă gândeam cum îmi voi petrece timpul în următoarea perioadă. Îmi propusesem să interviuez 30 de locuitori din Sfîștofca, un sat mic lipovenesc, la 25 km depărtare de Sulina. Voiam să evaluez și să descriu aceste interviuri în lucrarea de licență având titlul “Inventarierea limbii și a culturii credincioșilor de rit vechi în Sfîștofca, România”.

Lipovenii sunt un subgrup al rușilor de rit vechi care trăiesc în Delta Dunării și în alte părți din sud-estul Europei. Lipovenii nu au dorit să se subordoneze ca și ceilalți credincioși de rit vechi reformelor bisericești pe care le-a emis patriarhul Moscovei, Nikonul, în 1653, și astfel au fost urmăriți în ținutul Țarului. Mulți lipoveni au fugit de urmarire în zone izolate din ținutul Rusiei sau în zone dincolo de granița Rusiei. La sfârșitul secolului 18 au imigrat primii lipoveni din nord în Delta Dunării, care îi aparținea în întregime ținutului otoman. Sultanul otoman le-a asigurat lipovenilor libertatea de credință, astfel încât s-au putut forma comunități mari de credincioși de rit vechi în jurul Deltei, precum în Sarichioi și Jurilovca.

Până în prezent, lipovenii reprezintă un grup etnic central în Delta Dunării. Până la cel de-al doilea război mondial, s-au căsătorit doar între ei și au cultivat relații într-o mică măsură cu alte comunități. După ce Dobrogea a fost redată în 1878 statului român nou înființat, Delta Dunării fiind situată în ea, lipovenii au ajuns să trăiască sub influența statului român. După terminarea celui de-al doilea război mondial și înființarea socialismului în România, lipovenii au început să renunțe la modul de viață tradițional de pescari, mestesugari și țărani. Ca urmare, mulți lipoveni au plecat în căutarea de muncă în orașe, astfel încât comunitățile sătești de lipoveni precum și cultura și limba au început să decadă tot mai mult.

După cel de-al doilea război mondial avea Sfîștofca aproximativ o mie de locuitori, pe când azi trăiesc în sat mai puțin de 100 de oameni. Majoritatea caselor au fost construite din lut, izolat există și case din beton. Toate casele sunt cu un singur nivel, iar turnul bisericii care poate fi zarit de departe este cea mai înaltă clădire din sat. În Sfîștofca nu există apă curentă, locuitorii se aprovizionează din fântâni. Datorită plecării locuitorilor din ultimele decenii, multe din case sunt goale și sunt mai mult sau mai puțin deteriorate (prăbușite). Ruinele caselor semiprăbușite, oferă adăpost cailor sălbatici care pot fi întâlniți deseori în Sfîștofca și în împrejurimi. În Sfîștofca

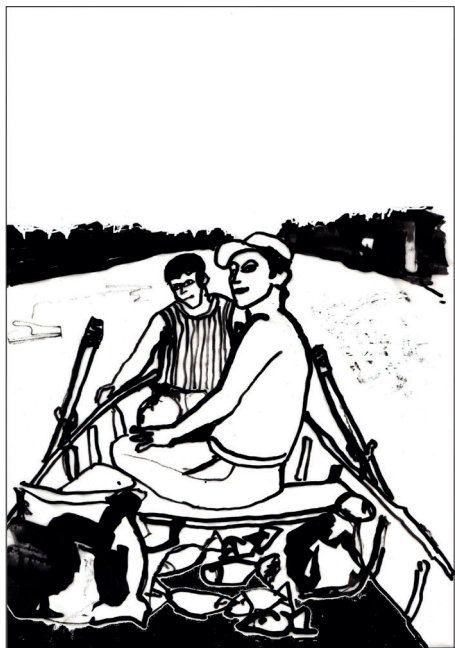
există câteva mașini vechi iar vehicolul cel mai des întâlnit este căruța cu cai. Cu ea se deplasează sătenii la fântână ca să-și ia apă sau ca să meargă la cumpărături în centrul comunei C.A.Rosetti, la o distanță de aproximativ 3 km. Majoritatea sătenilor sunt oameni în vârstă sau oameni foarte bătrâni. Sunt foarte puțini copii și adolescenți, dat fiind faptul că majoritatea tinerilor au plecat în căutare de locuri de muncă în orasele învecinate precum Sulina, Tulcea și Constanța. Sfîștofca continuă să fie vizitată vara de către turiști, care rămân de obicei o singură noapte în sat. Mulți turiști din Sfîștofca provin din Europa de Vest. Pentru turistul mediu român, Sfîștofca nu prezintă interes datorită condițiilor simple de viață și a lipsei confortului.

În timp ce eram pe puntea vaporului și mă gândeam la istoria Sfîștofcăi, la istoria și la soarta lipovenilor, am sorbit o inghițitură mare de cafea și m-am întrebat dacă în vara aceasta voi găsi treizeci de persoane care să-mi dea interviuri interesante și pline de conținut.

Mi-am propus să fac zilnic câte 3 interviuri. Acestea le puteam evalua în seara fiecărei zile după care să mă pregatesc pentru interviurile zilei următoare. În timp ce eram adâncit în gândurile mele sub soarele fierbinte de august, vaporul intra în portul întins din Sulina. Sunetul de intrare în port al vaporului m-a scos din gândurile mele. Am sorbit ultima înghițitură de cafea, mi-am luat cele două bagaje și m-am îndreptat spre ieșirea de pe vapor.

După ce am părăsit ultimul vaporul, m-am plimbat agale în lungul portului. La unul din pontoane am întâlnit o cunoștință din Sulina, care m-a condus prin mai multe canale mici până la Sfîștofca. Am adormit în timpul călătoriei, iar după circa o oră m-am trezit din cauza unei mici îmbrîncituri. Ajunseserăm la pontonul din Sfîștofca, unde cunoștința mea a legat barca cu o funie subțire. La mal mă aștepta prietenul meu Vasile Serbov, la care am locuit în perioada următoare. După ce mi-am luat rămas bun de la cunoștința din Sulina, l-am salutat pe Vasile, pe care îl cunoșteam de la prima mea vizită în Sfîștofca.

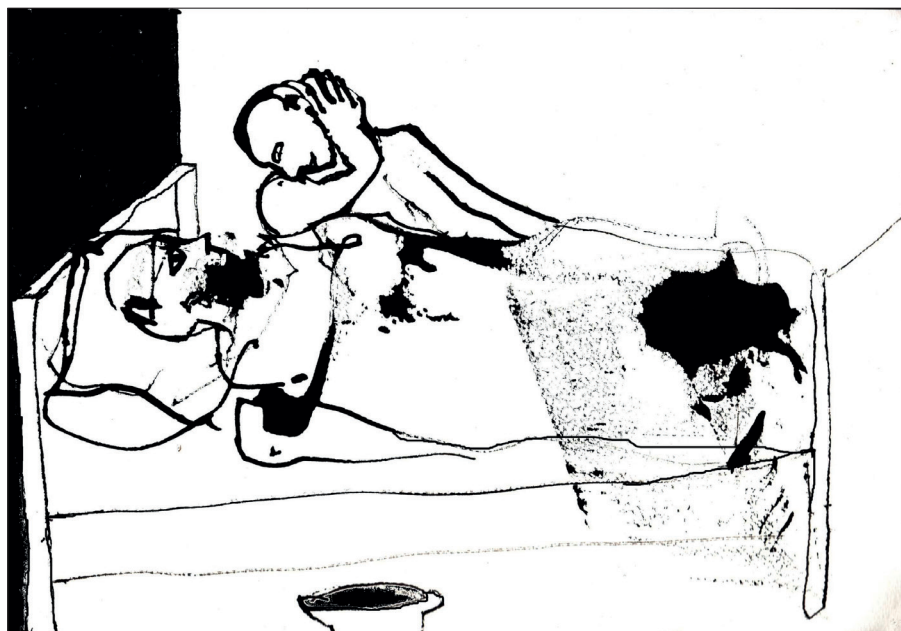
Când am venit prima oară la Sfîștofca, mi s-a recomandat de către săteni să-l întreb pe Vasile dacă aş putea locui la el. Vasile m-a primit foarte prietenos și ne-am înțeles bine. Prima mea ședere în Sfîștofca a durat două săptămâni și jumătate. Am ocupat camera cea mai mare din casa lui Vasile, iar gazda îmi gătea zilnic două mese. Seara, mâncam mereu împreună. În timpul meselor de seară care durau deseori câteva ore, Vasile și cu mine ne povesteam istoriile personale, astfel că după două săptămâni jumate ne cunoșteam foarte bine.

În timpul primei mele vizite în Sfîștofca, între mine și Vasile s-a stabilit o prietenie. În ziua plecării îmi era clar că la următoarea vizită la Sfîștofca, voi dori să locuiesc din nou la Vasile.

Vasile locuia cu tatăl sau, Serghei, care a decedat între timp într-o casă din apropierea bisericii din Sfiștofca. Vasile lucrează ca pescar și ca și constructor. Pescuiește de mai multe ori pe săptămână în lacul de lângă Sfiștofca și ajută ca și constructor rudelor, prietenilor și cunostiștelor care își renovează sau construiesc casele în Sfiștofca sau în localitățile învecinate.

În tinerețe, Vasile s-a căsătorit cu o româncă, cu care are un băiat. După câțiva ani au divorțat. De atunci, Vasile are foarte puțin contact cu familia lui. După nașterea lui Mihai, Vasile a lucrat câțiva ani ca și constructor în Serbia. I-a plăcut mult acolo, dat fiind faptul că a învățat multe în diferitele șantiere și a fost tratat prietenește de către angajatori și a cunoscut mulți oameni. În plus, veniturile în Serbia erau evident mai mari decât în România.

După mai multe șederi în Serbia, Vasile s-a întors la Sfiștofca și de atunci trăiește în satul natal. La întrebarea dacă ar dori să lucreze din nou în străinătate, a răspuns că s-ar duce cu plăcere o anumită perioadă în străinătate, însă rădăcinile adânci din Sfiștofca cu peisajele unice și miraculoase îl fac să nu plece pentru o perioadă lungă din sat. De asemenea, Vasile trebuia să se ocupe de tatăl bătrân și bolnav, de care el, ca cel mai în vârstă fiu, trebuia să aibă grijă.

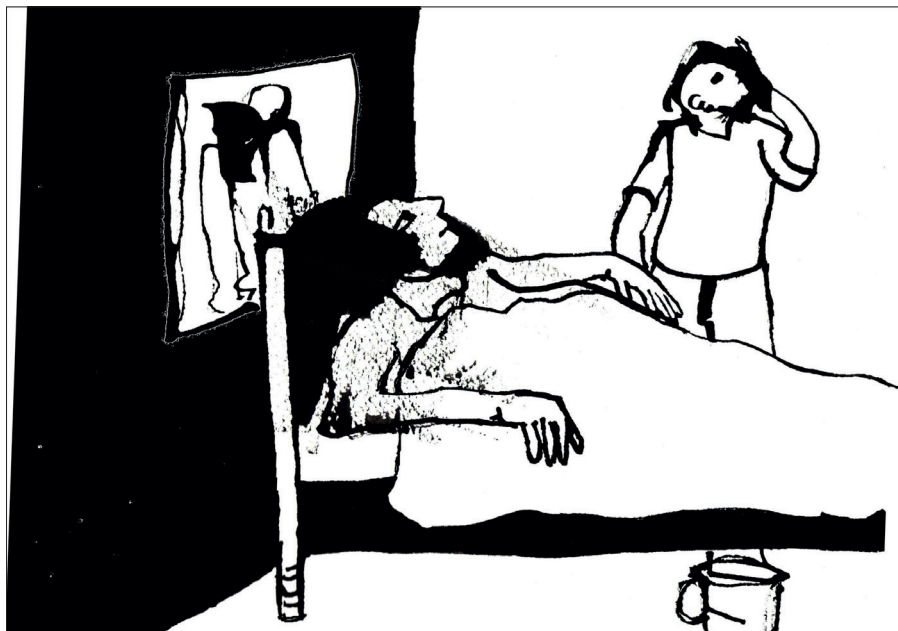
Pe tatăl lui Vasile nu l-am cunoscut foarte bine, fiindcă era deja bolnav și își petrecea o mare parte a zilei în camera lui. O singură dată am stat de vorbă cu Serghei mai mult timp. Într-o dimineață de vară a ieșit din casă în curte în fața casei lui Vasile. Serghei se sprijinea într-un baston și îl strigă pe fiul său. M-am dus la dânsul și i-am explicat că Vasile este plecat la o cunoștință. Serghei m-a întrebat prietenos cum îmi place la Vasile. Pe parcursul discuției care a urmat, am avut impresia că Serghei era un om cu simțul umorului și prietenos, care se preocupa de bunăstarea oamenilor din preajma lui. Am observat și că Serghei se enerva puternic dacă se întâmpla ceva împotriva voinței lui. Într-o zi a venit o rudă de-a lui Vasile în vizită. După o perioadă de timp în care Vasile a discutat cu persoana respectivă, s-a iscat o ceartă, iar Vasile i-a cerut acesteia să părăsească curtea. Serghei a observat cearta. S-a dus la cei doi, l-a pus pe musafir la punct și i-a poruncit să părăsească curtea lui Vasile imediat. Serghei avea în afară de Vasile încă un fiu mai tânăr și trei fice mai tinere. Toți au părăsit Sfiștofca, astfel încât Serghei își vedea copiii doar în timpul sărbătorilor și al vacanțelor.

Serghei s-a accidentat în urmă cu câțiva ani cu o creangă la ochi. După accident, nu a mai văzut deloc cu un ochi iar la celălalt i-a slăbit vederea în ultimii ani de viață tot mai mult, astfel încât înainte de deces, Serghei a fost aproape complet orb.

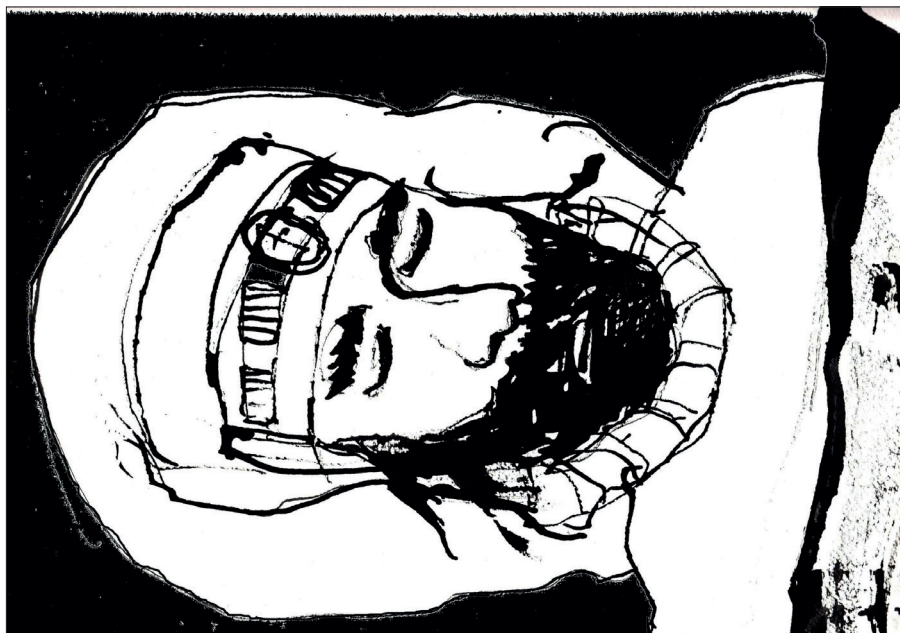
Vasile îi gătea tatalui său mai multe mese zilnic și îi făcea curat regulat în cameră. Chiar și bătrân fiind, Serghei avea o voce fermă și puternică, puțin severă, voce cu care obișnuia să-i ceară favoruri fiului său, Vasile. Îmi puteam imagina foarte bine cum în urmă cu ani de zile le cerea copiilor cu vocea respectivă să urmeze regulile casei. La fel ca tatăl sau, și Vasile avea o voce sigură și puternică cu care își întreba tatăl ce dorea. Uneori îi auzeam cum discutau în șoaptă în camera lui Serghei. Mă întrebam dacă Serghei îi povestea lui Vasile despre copilăria lui în Sfiștofca în timpul celui de-al doilea razboi mondial. E posibil ca Vasile să fi discutat cu tatăl său Serghei deseori despre cum le merge fratelui și surorilor mai tinere. Fratele mai tânăr a decedat între timp, a trăit până la deces în Spania. Surorile lui Vasile trăiesc în Tulcea și Sulina, însa merg regulat pentru anumite perioade la muncă în țări din vestul Europei, precum Italia, Germania și Anglia.

Auzeam discuțiile lui Vasile cu tatăl său în general dimineața sau seara, pentru că în timpul zilei luam interviuri în casele celorlalți săteni, ori făceam o plimbare mai lungă în împrejurimile Sfiștofcăi. Tocmai mă întorceam dintr-o plimbare, când Vasile m-a anunțat că tatăl său tocmai a murit. Vasile era foarte trist din pricina

morții tatălui său, pe de altă parte părea și puțin ușurat, dat fiind faptul că se încheia munca de îngrijire. În seara respectivă, Vasile s-a așezat pe o bancă din fața casei lui și a băut o bere. Când m-am așezat lângă el și l-am întrebat cum se simte, mi-a spus că acum se simte liber și că a dispărut o povară grea de pe umerii săi. După aceea, Vasile a adăugat voios că după moartea tatălui său s-a redus și numărul țăntărilor din curte, din fața casei.

La scurt timp după moartea tatălui, Vasile a sunat câteva cunoștințe care au spălat corpul și l-au pregătit pentru păstrarea acestuia mai multe zile în casă. Când am pășit în camera în care era așezat mortul, o cunoștință de-a lui Vasile m-a îndemnat să mă închin la icoana de pe perete. Astfel l-am rugat pe Dumnezeu pentru o viață binecuvântată a tatălui în împărăția cerului. După ce m-am închinat, am observat cum câțiva bărbați au șters corpul tatălui și l-au îmbrăcat într-o cămașă albă. În camera mare a lui Vasile, din care m-am mutat temporar în camera mai mică, era așezat sicriul, în care era așezat corpul tatălui. Deasupra sicriului era un altar pe care era așezată o icoană valoroasă cu o candela în fața ei. În nopțile dinaintea înmormântării, Vasile a dormit în patul de lângă tatăl mort pentru a-și lua rămas bun de la sufletul acestuia.

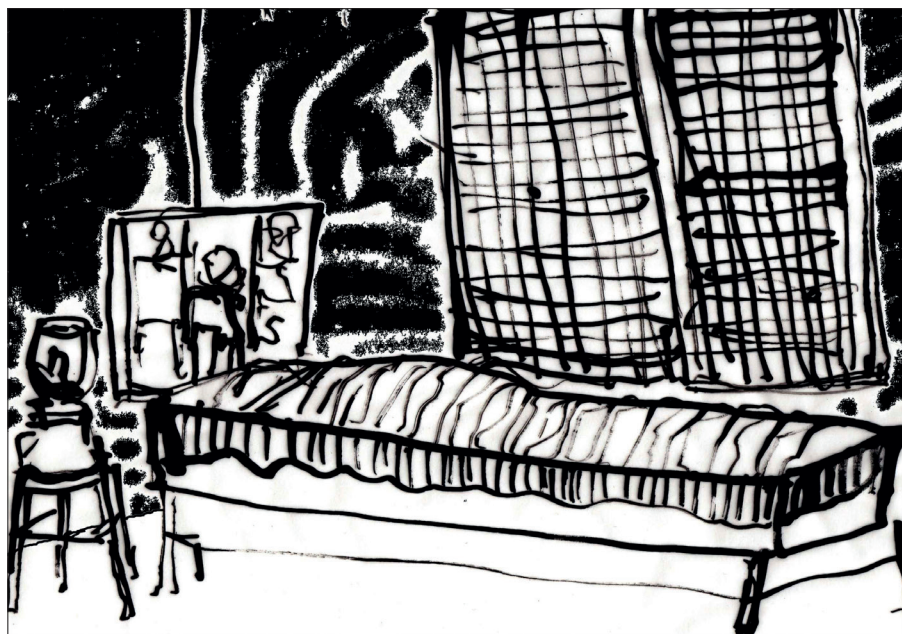

În zilele de după decesul lui Serghei au sosit numeroase rude ale lui Vasile la Sfiștofca și și-au luat rămas bun de la ruda lor decedată. În curtea din fața casei era o atmosferă senină pentru că rudele povesteau noutățile din viața lor și își aduceau aminte împreună de Serghei.

În mod special s-au simțit bine copiii la Vasile, jucându-se cu câinii, pisicile și cu găinile.

În ziua înmormântării a intrat preotul din Sulina în casa lui Vasile și a binecuvântat corpul tatălui. După binecuvântările preotului, Vasile a îndepărtat icoana de pe altar și a numit patru bărbați care urmau să ducă sicriul la biserică. Pe drumul spre biserică, Vasile mergea în fața sicriului, ținând icoana în mână.

Tatăl lui Vasile a fost așezat în zona în care stau bărbații în biserică în timpul slujbei. Pe toate laturile sicriului au fost aprinse lumânări care au ars până la terminarea slujbei. În timpul slujbei, toți cei prezenți au îngenunchiat pe rând în fața sicriului, urând mortului toate cele bune în viața din împărăția cerului.

În timp ce era purtat sicriul spre cimitir după slujbă, răsunau clopotele bisericii din Sfîștofca. În cimitirul nisipos fusese săpată deja o groapă pentru sicriu. Mai întâi a fost asezat sicriul deschis lângă groapă, iar preotul care conducea înmormântarea a mai spus și alte rugăciuni care să-l însoțească pe mort în împărăția cerului.

După ce preotul a încheiat rugăciunile și rudele și-au luat rămas bun cu plîsete și oftături, s-a închis sicriul și a fost îngropat. Printre rugăciuni, preotul a început să acopere sicriul cu pământ. După câteva lopeți de nisip aruncate peste sicriu, preotul i-a predat lopata unui tânăr care a acoperit sicriul în întregime și a umplut groapa.

În timp ce participanții la înmormântare se îndreptau spre masa funerară din curtea parohială, eu am revăzut mormântul lui Serghei, pe care era montată o cruce rusească, specifică credinței de rit vechi. Brațul superior al crucii simbolizează inscripția I. N. R. I., care transmite că răstignitul Isus din Nazareth, este regele evreilor. Brațul inferior este oblic, astfel încât un capăt este îndreptat către cer iar celălalt spre lumea de jos. Conform concepției locuitorilor din Sfîștofca, acesta îi simbolizează pe cei doi criminali între care a fost răstignit Isus.

Conform evangheliei după Luca, unul dintre criminali l-a batjocorit pe Isus pe cruce. Brațul care este îndreptat în jos simbolizează că acel criminal care a batjocorit a mers în iad. Celălalt criminal s-a pocăit și i-a cerut iertare lui Isus să-și amintească de el în împărăția cerurilor. Conform evangheliei după Luca, criminalul pocăit a urcat în împărăția cerurilor cu Isus, acest aspect fiind reprezentat de brațul crucii îndreptat spre cer. Analizând crucea cu opt colțuri, mi-am dat seama și de faptul că ea a fost montată la baza gropii lui Serghei. Explicația locuitorilor din Sfîștofca a fost că în ziua renașterii lui, adică în momentul când sufletul lui merge la cer, acesta să vadă întâi crucea, ceea ce e doar astfel posibil, dacă e dispusă la picioare.

În cimitirul din Sfîștofca am observat că unele morminte individuale sunt decorate cu dragoste și sunt bine îngrijite, pe când majoritatea mormintelor sunt neglijate și invadate de iarbă înaltă. La întrebarea mea de ce locuitorii satului nu îngrijesc mormintele, Vasile a răspuns că amintirea morților trăiește în continuare în capul rudelor și al cunoscuților, și drept urmare nu este neapărat necesar să vizitezi mortul la mormânt sau să îngrijești mormântul. Datorită faptului că cimitirul este vizitat mai degrabă rar de către

locuitorii din Sfiștofca, acesta dă impresia de neîngrijit și de asemenea liniștit. În cimitir, unde printre crucile lipovenilor se aude în general doar șuierul vântului și foșnetul frunzelor, morții se pot într-adevar odihni în liniște și pace.

MASA FUNERARĂ

După ce am stat să observ cimitirul din Sfiștofca ceva timp, m-am dus la casa parohială unde deja se strânsese o mulțime mare de oameni. În una din casele vecine ale bisericii era întinsă o masă lungă iar spre mine venea o adiere de tocană de pește de la focul din curtea parohială. În timp ce vedem cum oamenii se asezau pe rând la masa încărcată cu sticle de vin, fructe, dulciuri și diferite garnituri pentru tocana de pește, Alexei a venit și m-a rugat să mă așez și eu la masă. Dat fiind faptul că după ceremonia lungă de înmormantare îmi chiorăia stomacul, am dat curs apelului și m-am așezat la masă. După ce a fost declarată deschisă masa funerară, Vladimir, ruda lui Vasile, a ridicat paharul și a anunțat că toți cei prezenți au posibilitatea să povestească despre viața unui prieten decedat, pe care l-a cunoscut bine și l-a apreciat. După acest anunț, Vladimir a lăsat să cadă pe masă o pânză neagră. El a explicat că cine povestește, să așeze pânza neagră lângă farfuria sa.

FJODOR SUKOV

Cunoștința lui Vasile, Artiom, a luat primul pânza neagră și a anunțat că o să povestească despre prietenul său, Fiodor Sukov. Fiodor a murit la vârsta de 64 de ani. Până la moartea sa, el a trăit singur în Sfiștofca. Cu mulți ani în urmă a divorțat de soție cu care avea și o fiică. Soția și fiica au emigrat în America.

După această scurtă introducere, Artiom își continuă povestea.

Fiodor a părăsit școala după clasa a șasea pentru a-i ajuta pe parinți la treburile casei. La vârsta de 17 ani a găsit un loc de muncă la fabrica de ciment din Somova unde a primit premiul pentru cel mai bun muncitor. După munca de la fabrica de ciment, Fiodor s-a dus la Teleorman unde a făcut școala de șoferi profesioniști. După terminarea stagiului militar în Tulcea, Fiodor a lucrat ca șofer pentru

spital. După aceea a lucrat până la revoluție în 1989 ca marinar și a călătorit pe diferite vase până în vestul Africii. Mai târziu s-a întors la Sfîștofca unde a lucrat în agricultură până la sfârșitul vieții. Fiodor suferea de inimă și de astm. În timpul liber se uita la filme de spionaj și despre război.

Fiodor s-a născut ca și părinții lui, în Sfîștofca. În timp ce lucra ca șofer s-a despărțit de soția lui, care a crescut fiica singura. După ce fosta soție a emigrat în America, Fiodor nu și-a văzut fiica multă vreme. Abia după 17 ani, când fiica lui a făcut o vizită în România ca femeie adultă și și-a vizitat tatăl în Sfîștofca, s-a realizat din nou contactul.

Fiodor nu știa exact de unde erau strămoșii lui. În discuția cu mine a amintit deseori că au fost alungați de Petru I din Rusia și au găsit pământ dincolo de Dunăre, unde să trăiască. Conform spuselor lui Fiodor, mai demult trăiau în Sfîștofca peste o mie de oameni, însă acum nu prea sunt locuri de muncă și de aceea tinerii au plecat în orașe să caute locuri de muncă.

Despre comunism spunea Fiodor că i-a mers foarte bine pe vremea lui Ceaușescu, dat fiind faptul că avea un loc interesant de muncă, ca marinar. Astfel, putea să călătorească și printre altele a fost în Berlinul de est. Despre situația de după revoluție, spunea Fiodor că în perioada aceea i-a mers foarte rău, negăsind nicăieri loc de muncă. Aderarea României la Uniunea Europeană o vedea negativ, dat fiind faptul că mulți parlamentari bogați castigă mulți bani pe seama intrării în Uniunea Europeană, pe când păturile mai sărace ale populației, nu profită decât puțin din intrarea în Uniunea Europeană. La întrebarea dacă merge la biserică, Fiodor răspundea mereu că merge dacă vrea și dacă poate. De Crăciun și de Paști, Fiodor mergea întotdeauna la slujbă. Mai demult a făcut deseori reparații sau renovări în biserică.

Artiom și-a încheiat povestea cu cuvintele că Fiodor a avut o viață interesantă în tinerețe, pentru că a încercat multe lucruri iar ca marinar a făcut călătorii îndepărtate. Artiom a accentuat faptul că e păcat că soția lui Fiodor l-a părăsit și că și-a văzut fiica foarte rar. Fiodor ar fi îmbătrânit cu drag în cercul familiei și și-ar fi petrecut cu drag ultimele zile ale vieții cu soția și fiica lui. De asemenea a amintit Artiom că Fiodor a locuit până la moarte la Vasile, fiindcă nu avea bani să-și cumpere o casă.

Astfel, fostul călător în jurul lumii, Fiodor s-a întors în vârstă la Sfîștofca, unde a reîntâlnit oamenii cu care și-a petrecut copilăria și tinerețea. După o pauză de 2 minute de tăcere, timp în care oaspeții s-au rugat pentru purificarea sufletului în împărăția cerurilor, pânza neagră a fost înmănată mai departe.

NIKIFOR SUVOROV

După Artiom a luat cuvântul Pavel. El a povestit despre prietenul său, Nikifor Suvorov.

Nikifor a murit la vârsta de 74 de ani. Până la moartea sa a trăit cu soția lui, Irina, în Sfîștofca. A avut cu ea doi fii și o fiică.

Nikifor a lucrat majoritatea timpului ca vânzător. În 1997 s-a pensionat, după care a lucrat ca agricultor și ca pescar.

După această scurtă introducere, Pavel continuă cu povestea.

După terminarea școlii generale de 4 ani, Nikifor și-a găsit un loc de muncă de comerciant. În 1960 s-a dus în armată la București, după care și-a continuat munca de comerciant. Începând cu 1988 și până la pensionarea din 1997, Nikifor a făcut comerț cu cereale și a avut și joburi secundare, ca administrator pe câmpurile de cereale.

Părinții lui Nikifor au fost Igor Suvorov și Ekaterina Suvorova. Părinții au avut trei fii și trei fiice. Fiica lui Nikifor și un fiu trăiesc în Sulina, celălalt fiu trăiește în București.

Despre istoria credincioșilor de rit vechi, Nikifor a povestit că au fost alungați din Rusia în vremea lui Petru I. În timpul fugii din Rusia, credincioșii de rit vechi s-au ascuns deseori în păduri cu mulți tei. Numele de lipoveni utilizat pentru credincioșii de rit vechi din multe zone ale Europei de sud-est, provine după prietenul meu Nikifor, de la cuvântul rusesc lipa, în traducere tei.

Nikifor avea legături și în delta ucraineană. Matusa lui locuia în satul ucrainean Belgorond și era căsătorită cu un bărbat care se numea Romanov. Bărbatul era preot în Primorskoje și a avut cu matusa lui Nikifor câțiva copii, dintre care un fiu a devenit renumitul ofițer Romanov. Când a vizitat Nikifor localitatea ucraineană Primorskoje, a dorit să-l vadă pe ofițerul Romanov, însă acesta nu a fost disponibil. Despre comunism spunea Nikifor că oamenii aveau bani însă în magazine nu prea găseai nimic de cumpărat. El critica faptul că după comunism erau multe mărfuri însă oamenii aveau doar puțini bani. În special pentru bătrâni era dificilă situația datorită pensiilor mici.

Despre călătorit în perioada comunistă mi-a povestit Nikifor că a fost în decembrie 1989 împreună cu soția în localitățile rusești Donetsk și Odessa. Soții Suvorov au avut viză de călătorie în Rusia pentru o lună și jumătate. Când Ceaușescu a fost îndepărtat la finalul lui decembrie 1989, Nikifor și soția lui erau încă în Uniunea Sovietică. Nikifor spunea că după revoluție s-au îmbogățit mulți oameni, însă majoritatea populației a rămas săracă. El a povestit și faptul că după revoluție a avut loc de muncă în ciuda crizei economice. Aderarea României la Uniunea Europeană era considerată de către Nikifor pozitivă, el considerând că celelalte state membre ar ajuta economic România. Cu privire la biserică, Nikifor a spus că merge la slujbe aproape în fiecare duminică și la sărbători importante.

La finalul povestirii, Pavel s-a uitat la meseni și a spus că Nikifor a fost un om foarte harnic care a reușit să aibă în situații dificile un loc de muncă, respectiv să-și găsească un loc de muncă nou.

Până la moartea lui, Nikifor a trăit cu soția lui, Irina. Ea l-a ajutat în toate activitățile și l-a susținut întotdeauna.

După o pauză de 2 minute de tăcere, timp în care oaspeții s-au rugat pentru purificarea sufletului în împărăția cerurilor, pânza neagră a fost înmănată mai departe.

KULINA WUTILKINA

După Pavel a luat cuvântul Marina. Ea a povestit despre prietena ei, Kulina Wutilkina.

Kulina a murit la vârsta de 95 de ani. Ea avea 4 fice, dintre care trei traiesc în Sulina și una în Sfîștofca.

Kulina a muncit împreună cu soțul ei în ferma lor mică din Sfîștofca, unde cultivau cartofi și legume. Soții vindeau produsele agricole și își puteau cumpăra de exemplu din câștig îmbrăcăminte. Soțul Kulinei s-a întors rănit acasă din război, însă era un bun muncitor și nu bea mult alcool.

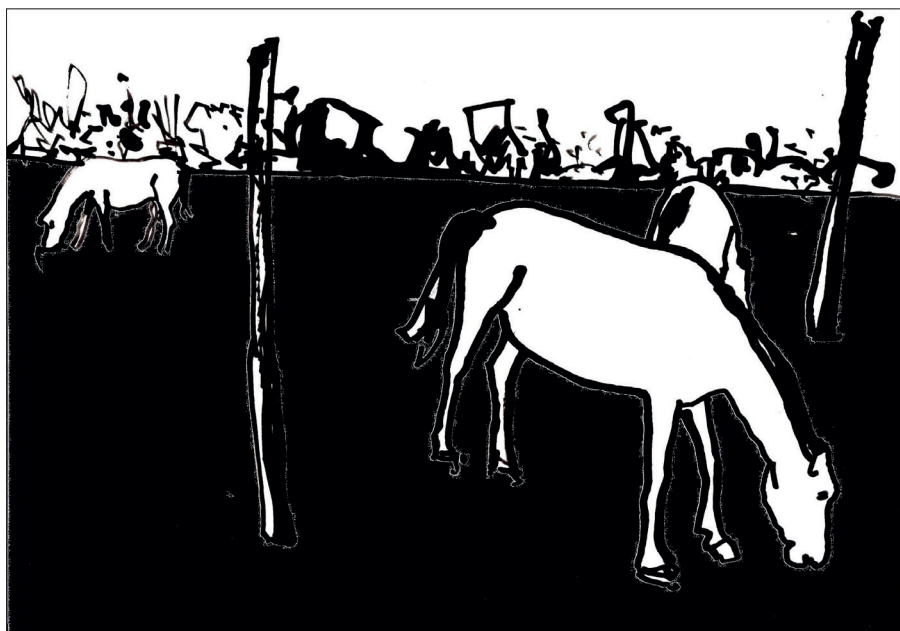
După această scurtă introducere, Marina continuă cu povestea.

Soțul Kulinei a murit la o vârstă peste 80 de ani și de atunci Kulina a trăit singură în Sfîștofca. Ea s-a căsătorit cu soțul ei la sfârșitul iernii, iar la câteva zile după nuntă s-au dus împreună la tăiat de stof. Kulina și soțul ei erau oameni harnici, trăiau relativ bine și nu cereau nimanui ajutor.

Un frate al Kulinei trăia în orașul ucrainean Vilkov, așa încât ea avea acolo un nepot.

În timpul comunismului, Kulina a lucrat cu caii. Odată a fost atât de tare lovită de cal încât a cazut inconstientă. De atunci nu a mai vazut cu un ochi și nu a mai auzit cu o ureche. La aceste cuvinte s-a produs o mirare în rândul oaspeților iar unii o compătimeau pe Kulina pentru cele întâmplate.

Kulina povestea că stătea în casă și aștepta să o viziteze cineva. Fiica ei din Sfîștofca o vizita zilnic. Kulina își gătea singură la vârsta de peste 90 de ani. De asemenea își făcea curat în micuța casă. În timp ce mergea prin încăperile casei, Kulina trebuia să se sprijine de mobilă pentru că picioarele ei erau slăbite. Ea spunea des că așteaptă ca Dumnezeu să o cheme la El. În tinerețe, Kulina mergea regulat la biserică, însă la peste nouăzeci de ani, nu mai putea învinge drumul, fizic.

Marina spunea că din viața Kulinei reieșea foarte evident asprimea vieții de după război din România. Faptul că se mergea la muncă doar la câteva zile după căsătorie, arată că sărbătorirea era secundară în vremea de după război. Se aspira la o viață cât de cât sigură financiar și material, fapt pentru care trebuia muncit din greu.

După o pauză de 2 minute de tăcere, timp în care oaspeții s-au rugat pentru purificarea sufletului în împărăția cerurilor, pâza neagră a fost înmănată mai departe.

KARP SARAJEV

După Marina a luat cuvântul Anton. El a povestit despre prietenul său, Karp Sarajev.

Karp a murit la vârsta de 54 de ani. El a fost căsătorit și a avut o fiică și doi fii. La această povestire, unii dintre ascultători aveau lacrimi în ochi. Mulți dintre cei prezenți îl cunoscuseră bine pe Karp și le părea rău că după moartea lui rămăseseră singuri soția și cei trei copii.

După această scurtă introducere, el își continuă povestea.

Până la moartea sa, Karp a fost șomer și a sperat la ajutor financiar din partea statului. Uneori mergea la pescuit și conducea turiști cu barca prin canalele de lângă Sfîștofca. Pentru asta obținea câțiva lei, însă aceștia nu erau suficienți pentru trăi. Karp se trezea întotdeauna devreme pentru a hrăni găinile.

După școala pe care a întrerupt-o după clasa a șasea, a lucrat ca tractorist și ca pescar. Printre altele mai tăia stuf, cu care se acopera casele din Sfîștofca. Karp a fost un om practic, căruia îi făcea plăcere munca. Fiica lui locuiește deja împreună cu soțul ei în Letea, fiul cel mai mare lucrează la o cherhana din Sulina iar fiul cel mic este în Cehia, unde își caută un loc de muncă.

Karp avea rude în Vilcov, printre alții locuia și nașul tatălui său acolo.

Poziția lui Karp vizavis de comunism era foarte pozitivă, datorită faptului că atunci avea un loc de munca. Situația de după comunism o găsea înrăutățită în comparație cu cea dinainte. Totuși observa că nici după revoluție nu îi mergea rău.

Karp povestea des că în timpul comunismului se putea călători foarte greu. El însuși a fost de exemplu în țara vecină Ucraina. În timpul comunismului se putea ajunge în Ucraina doar prin Galați, însă după revoluție a devenit posibilă trecerea cu barca direct din Periprava în Vilcov.

Conform spuselor lui Anton, Karp a fost un om foarte prietenos și iubitor de viață. Este trist în mod special pentru soția lui și pentru copii, că a murit atât de devreme.

Karp vedea foarte pozitiv Uniunea Europeană, el considerând că statele membre ale Uniunii Europene s-ar ajuta reciproc. Poziția lui Karp față de UE era interesantă, el văzând o șansă pentru România în UE, pe când majoritatea oamenilor din Sfiștofca erau nemulțumiți pentru că politicienii corupți conduceau banii europeni în afacerile proprii. La aceste cuvinte, ascultătorii au început să vorbească între ei în șoaptă iar unii dintre cei prezenți au început să aducă injurii la adresa Uniunii Europene, fiind supărați și de calitatea relativ proastă a condițiilor de trai din România.

Referitor la biserică și la slujba religioasă, Karp spunea că se roagă cu plăcere și că îi place biserica. El a amintit de mai multe ori că el merge atunci la biserică, când are timp suficient.

După o pauză de 2 minute de tăcere, timp în care oaspeții s-au rugat pentru purificarea sufletului în împărăția cerurilor, pâza neagră a fost înmănată mai departe.

MAURA WARNAWITSCHA

După Anton, a luat cuvântul Olga. Ea a povestit despre prietena ei, Maura Warnawitscha.

Maura a murit la vârsta de 47 de ani. Ea a fost căsătorită și a avut un fiu. Ea a fost șomeră până la moarte. Ea a sperat să obțină ajutor social de la stat, însă statul nu i-a oferit ajutor financiar. Maura se plângea des că îi merge rău atât ei cât și familiei.

După această scurtă introducere, Olga își continuă povestea.

Maura s-a născut în Periprava și s-a căsătorit în Sfîștofca. Nu a finalizat școala datorită dificultății de a învăța. Maura avea doi frați, unul în Sulina și celălalt în Ploiești. Fratele din Sulina era pilot. În afară de aceștia, Maura a avut și o soră care s-a înecat.

Maura nu avea relații cu partea ucraineană a deltei. Tatăl ei fusese ucrainean însă murise cu mulți ani în urmă. Maura mai avea rude în Ucraina despre care însă nu știa nimic dacă mai trăiesc.

Despre situația din comunism spunea Maura că i-a fost foarte greu. Despre intrarea României în UE spunea Maura că prin UE, totul s-a înrăutățit. La biserică mergea Maura doar atunci când avea bani. Ea era de părere că atunci când mergea la biserică trebuia să cumpere și să aprindă o lumânare.

Olga spunea că Maura îi dădea întotdeauna o senzație apăsătoare. Ea plângea des și avea senzația că totul din jurul ei se înrăutățește. Maura încerca să învingă grijile prin contactul prietenesc cu ceilalți locuitori ai satului și cu comunitatea. Motivul tristeții Maurei era probabil faptul că trăia în condiții foarte precare împreună cu soțul ei șomer și cu fiul în Sfîștofca. Cu o privire tristă, Olga povestea că în ultimii ani de viață, Maura nu mai avea nici o perspectivă de îmbunătățire a vieții ei și a familiei. Olga a povestit și faptul că Maura a suferit de atrofiere musculară, boală de care a și murit. Probabil că la sfârșit a fost pentru Maura doar moartea o scăpare din toate grijile. În ciuda întregii tristeti din viața Maurei, aceasta a rămas o femeie inimoasă. Maura îi încredința Olgăi sentimentele cele mai intime iar Olga a gasit în Maura un om în care putea să aibă deplină încredere.

La sfârșitul povestirii Olgăi, unii oaspeți aveau lacrimi în ochi și le părea rău că Maura a avut o viață atât de tristă și de plină de griji.

După o pauză de 2 minute de tăcere, timp în care oaspeții s-au rugat pentru purificarea sufletului în împărăția cerurilor, pâza neagră a fost înmănată mai departe.

TOMA ATANASIE

După Olga, a luat cuvântul Ivan. El a povestit despre prietenul său, Toma Atanasie.

Toma a murit la vârsta de 60 de ani. Până la moartea sa a trăit împreună cu a doua sa soție în Sfîștofca. Cu prima soție a avut trei copii care sunt deja maturi și au familiile lor. A doua soție a lui Toma avea la rândul ei trei copii cu primul ei soț.

Toma trăia în Sfîștofca, repara năvoade pescărești, făcea reparații la case și mergea des la pescuit. Toma nu vedea cu un ochi și primea de la statul român un mic spor de handicap. Până la revoluția din România a lucrat la fabrica de conserve din

Sulina. Acolo avea o casă în care a locuit 25 de ani. După pierderea locului de muncă din Sulina, s-a mutat la Sfiștofca pentru a lucra aici o bucată de pământ. Așa reușea să trăiască relativ bine și ca șomer. După această scurtă introducere, Ivan continuă povestea.

Toma a mers șapte ani la școală în Letea după care s-a mutat la Sfiștofca. Prima lui soție era originară din Sfiștofca. El plecă cu ea la Sulina. Acolo au construit împreună casa. După revoluție și decesul primei soții, Toma s-a întors la Letea. De acolo a plecat pe urmă la Sfiștofca.

Toma povestea că copiii lui trăiau în localități diferite ale României. El și copiii lui se ajutau reciproc. Când aceștia îl vizitau, tatăl le oferea de exemplu câte un sac de cartofi. Toma amintea cu mândrie faptul că copiii lui au rămas după căderea comunismului în România, comparativ cu cei care au emigrat de exemplu în America, Italia sau Spania.

Toma avea multe rude în Ucraina, pe care le-a vizitat în 1980. Atunci a călătorit prin Izmail la Tatar Bunar unde trăiau rudele sale. În timpul vizitării rudelor, Toma a călătorit și în localitățile Odessa și Sevastopol. El a avut o viză pentru 45 de zile însă după 18 zile s-a întors pentru a nu abuza peste măsură de ospitalitatea rudelor ucrainiene. După 1980, relația dintre Toma și rudele din Ucraina s-a răcit tot mai mult.

Despre comunism spunea Toma că oamenii aveau bani însă aprovizionarea cu alimente nu funcționa bine. După revoluție ar fi destule de achiziționat însă oamenii nu ar avea bani. Conform spuselor lui Toma, în comunism se mergea regulat și punctual la muncă, astfel încât la sfârșitul lunii încasai salariul fix. În vremea lui Ceaușescu s-au construit fabrici și blocuri de locuințe, astfel încât oamenii să aibă locuri de muncă sigure și locuințe.

Toma critica îndeosebi faptul că în așa numita democrație, unii politicieni din București și-ar însuși mulți bani. De oamenii sărmani nu s-ar mai interesa nimeni. Nici blocurile vechi nu s-ar renova. El se temea că România s-ar duce la vale, fiindcă s-au distrus multe fabrici iar majoritatea vaselor românești s-ar fi vândut în străinătate. Toma a recunoscut că Uniunea Europeană ajută România. Ar fi însă mai bine să se creeze locuri de muncă în viitor decât să se spere la ajutor din partea UE.

Toma mergea o singură dată pe an la biserică. Îl deranja faptul că oamenii vorbeau atât de tare în timpul slujbei, încât nu auzea ce predica preotul.

De asemenea s-ar cădea să se asculte slujba cu venerație.

Ivan își încheie povestea cu convingerea că Toma avusese o viață liniștită și simplă. Pe soția lui și pe el îi vedeai doar rar la întruniri. Însă când avea oaspeți din când în când, aceștia erau primiți cu multă căldură. El își invita oaspeții să guste vodca făcută de el. Unii oameni luau uneori câte o sticlută cu ei.

La sfârșitul povestirii lui Ivan, unii oameni prezenți și-au amintit de caracterul plăcut al lui Toma și de vodca bună făcută de acesta. Un oaspete s-a ridicat spontan și a ridicat paharul plin cu vodcă în cinstea lui Toma. Ca urmare, mulți dintre oaspeți și-au ridicat paharele și le-au baut în cinstea decedatului.

După o pauză de 2 minute de tăcere, timp în care oaspeții s-au rugat pentru purificarea sufletului în împărăția cerurilor, pânza neagră a fost înmănată mai departe.

ZENA SEPATKINA

După Ivan, a luat cuvântul Alexandra. Ea a vorbit despre Zena Sepatkina.

Zena a murit la vârsta de 61 de ani. Până la moartea ei, a trăit singură în Sfîștofca. Zena avea doi fii. Un fiu s-a născut în Mila 23. După ce s-a căsătorit în Sfîștofca, Zena l-a lăsat pe primul fiu la parinții ei în Mila 23.

Soțul Zenei din Sfîștofca avea șase copii din prima căsătorie. Cu Zena a mai avut un fiu care trăiește în prezent în Sulina.

După acesată scurtă introducere, Alexandra continuă povestea.

Zena a lucrat în Mila 23 ca și supraveghetore la creșă și ca pescăriță. La vârsta de 28 de ani s-a căsătorit cu soțul ei din Sfîștofca, acesta având 47 de ani. Până la moartea ei, Zena a lucrat în grădina ei de zarzavaturi în Sfîștofca și a crescut și găini.

Zena a mers la școală în Mila 23 opt ani, după care n-a mai mers la școală. S-a născut în Chilia Veche iar tatăl ei s-a mutat pe urmă cu familia la Mila 23. După ce Zena a împlinit 28 de ani și s-a căsătorit, nu s-a mai mutat. Până la moartea ei, și-a văzut fiii destul de des. Uneori veneau fiii la Sfîștofca, uneori mergea Zena la Mila 23 și la Sulina.

Mama Zenei avea un frate în Ucraina, cu care a ținut legătura până la sfârșitul vieții. Zena nu își amintea în ce localitate din Ucraina locuia unchiul ei.

Despre perioada comunismului avea întotdeauna o părere pozitivă Zena, avusese o viață bună atunci. În vremea aceea creștea porci și 80 până la 100 de găini. Viața a devenit mai grea după comunism, după spusele Zenei. În timpul de după revoluție avea doar o grădină mică și câteva găini. În vremea aceea devenise hrana pentru păsări în scurt timp foarte scumpă, un sac de semințe costând între 80 și 100 de lei. În vremea lui Ceaușescu era mai ieftină și mai bună viața. Atunci aveau toți oamenii locuri de muncă, în prezent nu-și găsesc mulți oameni locuri de muncă, astfel încât nu știu cum să-și petreacă timpul și de unde să facă rost de bani pentru supraviețuire.

Cu privire la Uniunea Europeană, spunea Zena că totul s-a scumpit iar săracii nu au bani. În vremea UE și a democrației există în România conform spuselor Zenei, o mafă, care are mulți bani și care își permite orice. Oamenilor săraci nu le rămâne altceva decât să lucreze în grădinile de zarzavaturi și să cultive cartofi, ceapă și alte legume.

Zena mergea regulat la biserică și a fost membră a corului din Sfîștofca, cor pe care îl conduce până în zilele noastre Zenovia Sepatkina. Pentru Zena au fost biserica și repetițiile cu corul o activitate binevenită.

Mi-a povestit deseori că multe femei în vârstă mergeau la repetițiile corului unde cântau împreună, dansau, plîngeau și se distrau împreună.

Alexandra și-a încheiat povestea cu declarația că Zena ar fi fost o persoană plină de viață. Ca și membră a corului din Sfîștofca a călătorit cu plăcere la festivalurile lipovenilor din toată România, unde corul din Sfîștofca prezenta cântece populare rusești. La auzul acestor cuvinte, unii oaspeți și-au amintit că Zena a avut o voce foarte frumoasă și că ar fi existat doar puțini oameni care ar fi cântat cântecele

populare rusești atât de melodios ca și Zena. Toți cei prezenți erau triști pentru că Zena cea veselă nu mai era printre ei.

După o pauză de 2 minute de tăcere, timp în care oaspeții s-au rugat pentru purificarea sufletului în împărăția cerurilor, pâza neagră a fost înmănată mai departe.

MARIA PANKRATOVA

După Alexandra, a luat cuvântul Anja. Ea a povestit despre prietena ei, Maria Pankratova.

Maria a murit la vârsta de 74 de ani și a avut 4 copii. Un fiu trăiește în Sfîștofca, doi fii trăiesc în Sulina iar fiica trăiește în Tulcea. Maria a povestit că mai demult a fost foarte veselă viața în Sfîștofca pentru că erau mulți oameni care trăiau și munceau acolo.

După această scurtă introducere, Anja continuă povestea.

Maria a fost casnică, primul ei soț lucra ca pescar. După ce i-a murit soțul, s-a căsătorit din nou. Maria povestea deseori că mai demult ar fi fost în Sfîștofca grădini mari, multe vaci și oi. Ei îi părea rău că tinerii plecau în căutarea de locuri de muncă la oraș iar în sat rămăneau doar bătrânii care nu mai puteau să muncească.

Maria a urmat 4 ani școala rusă din Sfîștofca. Ea a întrerupt studiile pentru că școala era cu taxă iar părinții aveau mulți copii și nu aveau bani suficienți.

Maria s-a născut în Sfîștofca iar strămoșii ei erau tot din Sfîștofca. Copiii veneau de obicei o singură dată pe an în vizită, pentru că viața lor era de asemenea grea. Uneori mergea Maria la copii, însă călătoriile erau dificile când era în vârstă.

Nu știa exact când au imigrat strămoșii ei în Sfîștofca, însă povestea că în urmă cu circa 200 de ani, Sfîștofca ar fi fost întemeiată de către imigranți ruși. Strămoșii Mariei trăiau în principal din pescuitul în lacul de lângă Sfîștofca. După ce a fost construită biserica și primele colibe din Sfîștofca, au început să practice agricultura.

Maria povestea că lipovenii nu trăiau doar în Sfîștofca, ci și în Periprava și pe partea ucraineană a Dunării.

Maria avea mulți unchi și multe mătuși în Ucraina, de aceea mergea regulat până în anul 1995 în Ucraina. Și în timpul lui Ceaușescu a fost acolo.

Referitor la situația de trai din comunism, spunea Maria mereu că toți oamenii ar fi avut locuri de muncă. Pe atunci aveau gospodării țărănești mari și frumoase și primeau pentru munca lor un salariu adecvat. Despre situația de după revoluție spunea Maria că erau suficiente mărfuri, însă mulți oameni nu aveau locuri de muncă și astfel nu își puteau cumpăra nimic. Pensia Mariei era de 300 de lei. Cu acești bani își putea procura medicamentele necesare, însă mai mult, nu. Vara se putea hrăni din recolta grădinii de zarzavaturi, însă iarna trebuia să-și cumpere alimentele, ceea ce o suprasolicita financiar.

Referitor la Uniunea Europeană spunea Maria că n-o interesează. Ea era de părere că politicienii ar fi bandiți care îi mint pe oameni.

Maria mergea regulat la biserică și cunoștea bine sărbătorile credincioșilor de rit vechi.

La sfârșitul povestirii, Anja a spus că Maria ar fi fost singura persoană din Sfîștofca care a avut o parte a familiei mereu în preajmă. În casa de vizavis locuia fiul ei Jakob cu cei 5 nepoti. Nepoții o vizitau des și au menținut-o pe bunica cu tinerețea lor și cu pofta de viață, tânără. Maria și-a învățat rudele cântece populare rusești și cânta cu nora ei Ljuba și cu două nepoate în corul din Sfîștofca.

Ca urmare a povestirii Anjei despre nepoții Mariei, unor oaspeți le păru rău că în Sfîștofca mai sunt doar puțini copii. Ei spuneau că ar fi distractiv să mai auzi câte un țipăt de copil și să le oferi copiilor dulciuri.

După o pauză de 2 minute de tăcere, timp în care oaspeții s-au rugat pentru purificarea sufletului în împărăția cerurilor, pânza neagră a fost înmănată mai departe.

EVDOKIA WOROBEVA

După Anja a luat cuvântul Oksana. Ea a povestit despre prietena ei, Evdokia Worobeva.

Evdokia a murit la vârsta de 88 de ani și a fost căsătorită. Din căsnicia ei nu au rezultat copii. Evdokia avea o soră și doi frați. Un frate trăia în Sulina la familia ficei lui. Ca femeie în vârstă, Evdokia își întâlnea frații și sora doar uneori, fiind foarte slăbită și aproape fără vedere. Mama Evdokiei era din Odessa, tatăl ei s-a născut în Sfîștofca.

Evdokia a lucrat pe timpuri la moșieri, iar munca în agricultură era foarte grea. La momentul respectiv era încă monarhie în România și țara era condusă de către regele Mihai I. Evdokia muncea câte 6 luni la câte un moșier, printre altele la Brăila și la Cernavodă.

Lucrătorii agricoli dormeau pe paie, băieți și fete, amestecați. Când a preluat puterea comunistul Gheorghe Gheorghiu Dej, a început colectivizarea, s-au naționalizat averile moșierilor, iar cu suprafețele confiscate s-au creat CAP-uri mari.

După această scurtă introducere, Oksana își continuă povestea.

Evdoika s-a născut în Sfîștofca. Când era încă copil, tatăl ei, care era pescar, s-a înecat în Marea Neagră, astfel încât mama ei rămăsese singură cu copiii. Evdoika a mers patru ani la școala din Sfîștofca și trei ani în C.A. Rosetti. La școală trebuia să vorbească românește, fiindcă limba rusă era interzisă în spațiul public, însă acasă vorbea rusește. Școala din C.A. Rosetti era considerată mai demult ca o școală foarte bună, era aproape de rangul de gimnaziu. După terminarea școlii, Evdoika a mers cu sora și cu frații în căutarea unor locuri de muncă la Tulcea. Evdoika a simțit acele vremuri foarte dure, trebuia să lucrezi în continuu pentru a supraviețui.

După câțiva ani s-a căsătorit cu un moldovean care lucra în C.A. Rosetti ca pădurar. După ce s-a despărțit de pădurar, Evdoika s-a căsătorit cu medicul din Sfîștofca. După o căsnicie de 10 ani a murit medicul iar din acel moment ea a trăit singură. Ca femeie bătrână avea o viață săracă, Evdoika. În mare trăia din ceea ce putea să facă cu mâinile ei și cu ochii bolnavi în grădina de zarzavaturi.

Părinții Evdoikăi s-au cunoscut în timpul revoluției din octombrie în Rusia, fiindcă tatăl ei era soldat în Rusia în acea vreme. După revoluția din octombrie a născut mama Evdoikăi primul copil, după care familia s-a mutat la Sfîștofca. Sora Evdoikăi a trăit mai târziu în Tulcea, iar frații, unul era în Sfîștofca, celălalt în Sulina. Mama Evdoikăi avusese un frate în Odessa, care lucra la judecatorie.

În timpul regelui Mihai I, lucrând ca agricultoare, Evdoika a dormit pe paie iar noaptea a înțepat-o o insectă. După preluarea comunistă din România, ea a obținut un loc de muncă la un CAP, unde se ocupa de arături și de vite.

În legătură cu comunismul, Evdoika povestea mereu că în timpul regelui Mihai I. s-ar fi încheiat contracte pentru forța de muncă umană, pe când în sistemul comunist s-au încheiat contracte cu vite.

După preluarea comunistă au existat mijloace de transport în comun, pe care le putea folosi oricine. În timpul regelui Mihai I, Evdoika a trebuit să meargă pe jos din cauza lipsei banilor. Odata s-a dus cu frații ei pe malul Dunării până la Tulcea în căutarea unor locuri de muncă. Prin înființarea mijloacelor de transport în comun, era foarte simplu în vremea comunismului să călătorești prin România. Călătoriile în străinătate erau însă mai dificile, fiindcă erau necesare multe documente pentru a părăsi țara. Călătoritul în țările din străinătatea capitalistă era interzis pentru majoritatea oamenilor.

Evdoika era de părere că viața a devenit mai liberă după intrarea României în Uniunea Europeană. Acum are fiecare om o carte de identitate cu care poate să călătorească fără probleme.

În legatură cu UE, spunea Evdoika că distribuirea banilor nu funcționează cum trebuie după părerea ei. În timp ce guvernării încasează profituri grase în București, rămân bani foarte puțini pentru oamenii nevoiași de la țară. Evdoika a comparat deseori disfuncționalitatea distribuirii banilor cu haosul din imperiul rus din vremea revoluției ruse. Atunci s-a dorit să se facă dreptate confiscând averile celor bogați.

Din povestirile mamei ei, care fusese servitoare în Odessa, a aflat Evdoika faptul că în timpul nopții veneau mașini negre la cei bogați pentru a le confisca obiectele de valoare. Într-o noapte au venit acele mașini la familia la care lucra mama Evdoikăi.

După ce securitatea a confiscat de la familia respectivă obiectele de valoare, l-au ridicat și pe stăpânul casei.

Evdoika se plângea și de faptul că în apropiere de Sfîștofca nu există spital. A trebuit să meargă la Tulcea pentru operația de la ochi. De asemenea considera că e păcat că atât de mulți medici buni pleacă din România în străinătate.

Evdoika n-a fost niciodată la slujba religioasă la biserică.

În legătură cu turismul a explicat că ea însăși a găzduit mai demult turiști, considerând că e bine să vină mai mulți turiști în delta Dunării.

Când a povestit Oksana despre operația la ochi a Evdoikăi, câțiva oaspeți au regretat că starea sănătății ei a fost atât de rea la bătrânețe. Ei spuneau că ar fi meritat o viață liniștită și plăcută această femeie harnică și ospitalieră. Alți ascultători se întrebau de ce Evdoika n-ar fi mers niciodată la biserică și de ce n-ar fi avut copii cu cei doi soți.

După o pauză de 2 minute de tăcere, timp în care oaspeții s-au rugat pentru purificarea sufletului în împărăția cerurilor, pânda neagră a fost înmânată mai departe.

ERIMEJ HALKIN

După Oksana, a luat cuvântul Afanasi. El a povestit despre prietenul său, Erimej Halkin.

Erimej a murit la vârsta de 71 de ani. El a avut patru fice și a lucrat ca pescar. La pensie i s-au amputat ambele picioare din cauza unei infecții în sânge. După această scurtă introducere, Afanasi își continuă povestea.

Erimej s-a născut în Sfîștofca unde a mers la școala rusă 4 ani. După școala primară n-a mai mers la școală. El a lucrat acasă la părinți, care erau și ei pescari. După câțiva ani s-a dus în armată. Mai târziu a lucrat din nou ca pescar. Această meserie a practicat-o până la pensie.

Dintre ficele lui, două locuiesc în Tulcea, una în Sulina și una în Sfîștofca. Fiica din Sfîștofca l-a îngrijit pe tatăl ei bolnav până la moartea acestuia. Celelalte fice își vizitau des tatăl și o ajutau pe sora lor la îngrijirea acestuia.

Erimej nu avea legături cu Ucraina, iar despre perioada socialistă era de părere că unele lucruri au fost bune, altele rele. Erimej nu a călătorit niciodată. Despre situația de după revoluție spunea ca i-ar fi mers mai bine decât în socialism. Majoritatea oamenilor aveau încă locuri de muncă după revoluție, puteau să se exprime liber și să călătorească liberi.

Mai târziu, tot mai mulți oameni au fost concediați și a devenit tot mai greu să găsești un loc de muncă.

Vizavis de Uniunea Europeană avea o poziție pozitivă. El considera că e bine că celelalte state membre ajutau România iar nivelul de trai se îmbunătățea.

Erimej mergea mai demult regulat la biserică, însă după amputarea picioarelor nu a mai fost posibil să meargă la biserică.

La finalul povestirii explică Afanasi că Erimej a fost un om foarte simplu și linistit. El l-a sprijinit pe Afanasi cu sfaturi bune când acesta s-a despărțit de soție și a avut o criză puernică în viață. După amputarea picioarelor a devenit foarte dificilă viața pentru Erimej, fiindcă era ținut în scaunul cu roțile și dependent de fica lui. El se chinuia foarte tare pe drumurile nisipoase și pline de denivelări din Sfîștofca. În aceste condiții era după părerea lui Afanasi îmbucurător faptul că Erimej nu și-a pierdut gândirea lucidă și pofta de viață. La aceste cuvinte, cei prezenți au bătut din palme și și-au exprimat recunoștința față de decedat.

După o pauză de 2 minute de tăcere, timp în care oaspeții s-au rugat pentru purificarea sufletului în împărăția cerurilor, pânza neagră a fost înmânată mai departe.

MARCO SEPATKIN

După Afanasi a luat cuvântul Ignat. El a povestit despre prietenul său Marco Sepatkin.

Marco a murit la vârsta de 65 de ani. Până la moartea sa, a fost căsătorit cu Zenovia Sepatkin. Cu ea are doua fiice, ambele fiind căsătorite. Marco a lucrat ca pescar în Sulina și în Sfîștofca. La pensie a stat acasă și a făcut treburile casei.

După această scurtă introducere, Ignat își continuă povestea.

Marco s-a născut în Sfîștofca unde a mers la școala rusă timp de 4 ani. În perioada de după război n-a mai avut posibilitatea să urmeze altă școală.

La vârsta de 18 ani a început activitatea la cherhana.

Fiicele lui Marco au locuit multă vreme în Sulina. Mai târziu, acestea au plecat în Spania, Franța sau Italia, în căutarea unui loc de muncă. Marco nu știa exact unde. El își vedea des fiicele când ambele locuiau în Sulina.

Despre perioada comunismului spunea Marco că pentru el a fost atunci ca și azi. Atât în comunism cât și după revoluție, el a avut o viață simplă. Nu a călătorit niciodată pentru că nu avea rude în afara deltei Dunării, astfel încât nu avea motive de călătorie. Vizavis de Uniunea Europeană avea o părere foarte critică. El considera că aderarea României la UE a fost un motiv de înrăutățire continuă a situației din România. Tot mai mulți oameni își pierdeau locurile de muncă iar cei nevoiași primeau un ajutor social mic.

Marco mergea la biserică duminicile și la toate sărbătorile.

În comparație cu soția lui Zenovia, care conduce până în prezent corul din Sfîștofca și este președinta Comunității Lipovenilor din Sfîștofca, Marco a avut o viață neglijabilă. În contradicție cu soția lui care călătorea de mai multe ori pe an cu corul din Sfîștofca la festivalurile credincioșilor de rit vechi în toata România, Marco nu părăsea satul natal aproape niciodată și nu se arăta în public decât rar.

Ignat își încheie povestirea cu concluzia că Marco a fost un camarad foarte liniștit și comod, cu care te puteai întâlni deseori la o bere la care puteai să-i povestești multe, fără ca el să comenteze.

După aceste cuvinte își amintiră câțiva din cei prezenți cum stăteau de vorbă cu Marco pe banca din fața casei acestuia și cum le oferea puțin din țuica făcută de el. Unii oaspeți tineri au povestit cum îi lua Marco în caruța trasă de cal pe drumul spre C.A.Rosetti unde mergea la cumpărături.

După o pauză de 2 minute de tăcere, timp în care oaspeții s-au rugat pentru purificarea sufletului în împărăția cerurilor, pânza neagră a fost înmănată mai departe.

ANNA SHIGAROVA

După Ignat a luat cuvântul Aljona. Ea a povestit despre prietena ei, Anna Shigarova.

Anna a murit la vârsta de 90 de ani și a trăit la bătrânețe singură în Sfîștofca. Ea a născut 10 copii, însă doar trei fii și o fiică au supraviețuit.

Anna a lucrat mai demult în agricultură cu soțul ei. Ei aveau teren, vaci, cai și până la 100 de găini. Dupa moartea soțului, Anna a intrerupt activitatea din agricultură fiindcă nu făcea față singură acelei munci. Ea povestea cum spunea soțul ei că o să trăiască mai mult decât soția lui, însa tot el a murit primul. Anna considera că motivul principal fusese dorul de soție, când soțul ei a fost bolnav și n-a vrut să rămână în spital.

În timpul liber îi plăcea Annei să se uite la televizor. Ea trebuia să plătească mulți bani pentru antenă, însă Anna era dispusă să facă acest lucru pentru divertisment. Ea avea aproximativ 100 de posturi în limba română și rusă. După această introducere, Aljona își continuă povestea.

Anna s-a născut în Sfîștofca și n-a urmat niciodată o școală. Ea avea 8 frați și surori, tatăl ei murise devreme. Mama lor avea nevoie de ajutorul copiilor în agricultură. Copiii aveau grijă de vite și o ajutau pe mamă în grădină.

Anna s-a căsătorit în 1945 cu un comerciant din Sfîștofca. Soțul Annei era relativ înstărit, el deținea un magazin în Sfîștofca și unul în Sulina. Din cei patru copii ai Annei, fiica și doi fii trăiesc în Sulina. Al treilea fiu trăiește în Tulcea. Fiii își vizitau mama rareori, însă fiica venea des pentru a vorbi cu mama ei și pentru a aranja lucrurile prin casă. Frații și surorile Annei au decedat încă în timpul vieții Annei. Ea avusese un frate care trăia pe aceeași stradă. El avea o casă frumoasă și patru copii. Copilul cel mai tânăr a murit electrocutat.

Anna povestea deseori că strămoșii ei proveneau din Chabarovsk unde lucraseră ca pescari. Cu cațiva ani în urmă a fost vizitată de verișoara ei din Chabarovsk. Anna a fost invitată să întoarcă vizita însă ea a spus ca e prea obositoare călătoria. Anna era fericită că stramoșii ei veniseră în delta Dunării din Chabarovsk. Ea mai spunea că strămoșii ei primiseră o educație bună în România.

Fiica Annei a învățat bine limba română și a urmat un gimnaziu, iar nepoata ei a învățat mai multe limbi iar acum duce o viață bună în Ankara.

Anna avea și multe rude în localitatea ucraineană Vilcov. Sora ei trăia acolo cu familia. În urmă cu mulți ani, Anna a fost vizitată de către nepoata din Ucraina, împreună cu soțul și copiii acesteia. Și Anna mergea mai demult deseori în Ucraina, iar odată s-a dus cu autobusul de la Vilcov la Odessa.

Anna nu găsea nici o diferență între perioada socialistă și cea care a urmat. Îi fusese teama că comuniștii vor interzice religia, însă după cel de-al doilea razboi mondial când au staționat soldații armatei roșii în Sfîștofca, credincioșii de rit vechi au mers împreună cu ofițerii ruși la biserică. Un ofițer avea un lănțisor cu cruce la gât și cunoștea numele tuturor icoanelor. El știa mai multe despre icoane decât credincioșii înșiși. În fond spunea Anna că viața ar fi fost atât în perioada socialismului cât și după aceea, bună. În timpul socialismului a călătorit în Ucraina. Despre UE spunea ca nu are nevoie de banii UE și că nici nu știe ce să facă cu UE. Ea spunea că n-ar fi trebuit să-l omoare pe Ceaușescu. El era numit tătic și după ea ar fi fost în ordine dacă l-ar fi lăsat să trăiască.

De asemenea mai spunea că oamenilor care au suferit în timpul comunismului le mergea sigur mai bine după moartea lui Ceaușescu.

Anna mergea sâmbăta, duminica și de sărbători la biserică. Ea explică faptul că în afară de slujbe nu era altă distracție în Sfîștofca.

Privind oaspeții, Aljona spuse că din exemplul prietenei ei Anna, se vedea faptul că cu toate că credincioșii de rit vechi trăiesc în localități rurale în regiuni izolate, aceștia sunt conectați internațional. Pe Aljona o interesa motivul venirii strămoșilor lui Anna din Chabarovsk la Sfîștofca precum și dacă rudele ei din Vilcov ar fi provenit din aceeași strămoși din Chabarovsk. Din păcate, Anna nu știa aceste lucruri exact și astfel nu putuse să-i răspundă Aljonei cu exactitate. Ea spunea că cel puțin clima din Sfîștofca ar fi mai bună decât cea din Chabarovsk, astfel încât strămoșii ei ar fi avut mai multă mâncare în Sfîștofca. La sfârșitul povestirii, Aljona a evidențiat că e fascinată de faptul că ofițerii ruși din România de după război nu au fost toți niște atei comuniști, ci unii erau credincioși creștini ortodocși. După părerea ei, faptul că un ofițer rus a explicat locuitorilor din Sfîștofca icoanele, explică faptul că anumiți oameni din clasa socială înaltă se preocupă de religie în

ciuda ideologiei ateiste a statului rus, sau cel puțin în copilărie, înainte de revoluția din octombrie primiseră o educație religioasă.

Unii dintre cei prezenți și-au amintit cum stăteau în dupăamiezile fierbinți de vară pe terasa Annei jucând șah, iar Anna îi servea cu un suc de fructe rece. Ei au evidențiat faptul că Anna avusese una din cele mai îngrijite gospodării din Sfîștofca, casa și curtea fiind foarte curate.

După o pauză de 2 minute de tăcere, timp în care oaspeții s-au rugat pentru purificarea sufletului în împărăția cerurilor, pâza neagră a fost înmănată mai departe.

NADJESCHKA KULJE

După Aljona, a luat cuvântul Alfa. Ea a povestit despre prietena ei, Nadjeschka Kulje.

Nadjeschka, pe scurt Nadja a murit la vârsta de 76 de ani. Ea avea un fiu și patru fiice. Ea mai avea un frate și trei surori care trăiau în Sulina. Nadja a trăit toată viața ca și casnică. În timpul liber mergea la slujbă sau la sediul comunității din Sfîștofca. La sfârșitul vieții, Nadja n-a mai mers nicăieri din cauza durerilor de picioare.

După această scurtă introducere, Alfa își continuă povestea.

Nadja s-a născut în Sfîștofca și a urmat școala rusă vreme de 4 ani. Trei fiice și fiul trăiesc în Tulcea, a patra fiică trăiește în Sfîștofca, în prima casă pe lângă care treci când vii de la C.A. Rosetti la Sfîștofca. Nadja era uneori vizitată de către copiii și frații ei.

Parinții Nadjei proveneau din Sfîștofca, iar Nadja avea o verișoară în Vilcov. După moartea verișoarei, Nadja nu a mai avut nici o legătură cu partea ucraineană a deltei Dunării. Despre situația din socialism spunea că a fost placut și atunci și după revoluție. În vremea lui Ceaușescu a vizitat-o pe verișoara ei din Vilcov. A cerut viză și s-a dus în Uniunea Sovietică peste Dunăre. După revoluție, Nadja a avut câteva vite și muncea foarte mult. Înainte să moară, mai avea doar un cal și

un câine. Despre UE spunea Nadja că aderarea României ar fi bună. Pentru ea era principal ca oamenii să poată trăi în pace.

Mai demult mergea Nadja regulat la biserică, însă la bătrânețe nu a mai mers la slujbă din cauza durerilor. Nadja spunea că acum șade acasă și așteaptă să vină moartea din Periprava să o ducă. Ea spunea că moartea locuiește în Periprava.

Alfia privi cu un zâmbet ascultătorii și spuse că Nadja fusese o femeie foarte liniștită, aproape stoică, care încerca întotdeauna să se descurce în condițiile existente. Contactul permanent cu fiica din Sfîstofca i-a dat multă siguranță la bătrânețe. La povestea că Nadja își imagina moartea ca pe un oaspete prietenos care vine de la Periprava la ea, unii oaspeți au râs și și-au amintit că Nadja avea întotdeauna o glumă potrivită la îndemână.

Chiar și în situațiile cele mai dificile ea găsea ceva pozitiv și hazliu, astfel încât locuitorii din Sfîstofca se întrețineau cu plăcere cu ea și o primeau întotdeauna ca pe un musafir binevenit.

După o pauză de 2 minute de tăcere, timp în care oaspeții s-au rugat pentru purificarea sufletului în împărăția cerurilor, pâza neagră a fost înmănată mai departe.

LAZER KUZOV

După Alfia a luat cuvântul Nicolai. El a povestit despre prietenul său, Lazăr Kuzov.

Lazăr a murit la vârsta de 76 de ani, avea o fiică și doi fii. La vârsta de 55 de ani a ieșit la pensie. Până la pensie, Lazăr a lucrat ca pescar. 26 de ani a lucrat într-o cherhana din Sulina, după aceea a plecat pentru cinci ani și jumătate pe ocean, ca pescar. După această muncă, Lazăr a mai lucrat câțiva ani la o cherhana în Sulina.

La pensie trăia cu soția lui, acasă. Soții mergeau împreună să aducă apă, să taie lemne, la canal la pescuit, la magazin la cumpărături și la biserică la slujbă. Lazăr spunea că el și soția lui au tot timpul ceva de făcut și că se bucură împreună de anii pe care i-a oferit Dumnezeu să mai trăiască.

După această scurtă introducere, Nicolai își continuă povestirea.

Fiica lui Lazăr și fiul mai mare, Vasile, sunt deja căsătoriți. Vasile are trei copii și locuiește în Tulcea. Fiica lui Lazăr trăiește și muncește în Italia. Fiul cel mai mic, Alexandru, lucrează ca bucătar de vas pe diverse vapoare pe ocean.

În timpul liber, Lazăr cânta cu plăcere la acordeon. Mai demult cânta la petreceri mari precum nunțile, însă la pensie nu mai cânta decât acasă. De multe ori spunea Lazăr că și la bătrânețe îi aduce cântatul la acordeon multă bucurie. În fiecare octombrie avea loc hramul bisericii din Sfîștofca, pentru care veneau oaspeți din Tulcea, Sulina, Brăila și Galați. Lazăr se bucura în fiecare an de hram, fiindcă petrecea frumos timpul cu copiii lui și cu copiii străini care veneau în vizită la Sfîștofca.

Lazăr s-a născut în Sfîștofca, ca și tatăl său și avea doi frați și două surori. În copilărie mergea cu tatăl său, cu frații și surorile la pescuit și la tăiat de stuf. Încet încet au plecat frații și surorile lui Lazăr din Sfîștofca, iar el a rămas singur în sat. La pensie a trăit mulțumit cu soția lui în Sfîștofca și a savurat acolo singurătatea și liniștea de la țară. El povestea mereu că vizitele copiilor săi care au plecat de asemenea din Sfîștofca sunt momentele cele mai intense din viața lui. Când veneau copiii lui în vizită, Lazăr cânta și dansa. De asemenea gătea împreună cu copiii lui și petreceau împreună momente frumoase. Când au plecat copiii din Sfîștofca, Marusia, soția lui, a încercat să-și convingă soțul să se mute și ei la oraș. El însă nu a vrut să plece la oraș, dată fiind legătura de o viață a lui cu satul natal, și de asemenea și-a dat seama că la țară trăia mult mai ieftin decât la oraș. Pensia lui Lazăr era de doar 650 de lei, însă în Sfîștofca avea multe alimente din propria grădină și astfel nu trebuia să cumpere nimic scump. Totuși, aproape toată pensia o cheltuia pe alimente.

Lazăr a urmat 4 ani de școală rusă la școala din Sfîștofca. În anii șaizeci, după câțiva ani de la preluarea puterii de către comuniști, s-a schimbat limba de predare din rusă în română. Tatăl lui Lazăr nu a dorit să lase mai mult de 4 ani copiii la școală, el considerând că veneau vremurile când oamenii cu școli înalte vor trebui să lucreze ca măturători de străzi. După cei patru ani de școală, Lazăr a început să muncească ca pescar.

Frații și surorile lui traiesc toți. O sora locuiește în Sulina, una în Constanța, un frate în Chilia Veche și unul în Tulcea. La sărbătorile importante precum Anul

Nou, Paști sau de hramul bisericii din Sfîștofca din 14 octombrie, Lazăr organiza la el acasă o reuniune a familiei și a rudelor. Multe rude l-ar fi vizitat pe Lazăr mai des însă drumurile către Sfîștofca sunt într-o stare proastă. De asemenea au existat mai demult curse din Periprava și Sulina la Sfîștofca, însă cu timpul, unele s-au desființat. Lazăr a mai amintit că îl vede destul de des pe fiul său mai tânăr, Alexandru, pe când pe cel mai în vîrstă, Vasile, îl vede mai rar.

Întotdeauna când Lazăr vorbea despre Vasile și Alexandru, el amintea că a mai avut un fiu care s-a înecat cu mulți ani în urmă în canalul Sfîștofca.

Stramoșii din partea tatălui lui Lazăr proveneau din regiunea Vilcov. Pe când era copil, i-a povestit tatăl său cum a plecat bunicul lui după revoluția din octombrie din Vilcov la Sfîștofca. După primul război mondial au existat în nou înființata Uniune Sovietică urmăriri ale persoanelor credincioase și s-a ajuns la crime în masă și la distrugerea multor biserici. Astea s-au făcut cu motivația că n-ar exista Dumnezeu.

Referitor la legăturile sale cu partea ucraineană a deltei Dunării, Lazăr spunea că încă mai are nepoate și nepoți în Vilcov, Izmail și în alte localități din delta Dunării ucrainiene. Uneori îi părea rău că nu a ținut legătura cu rudele. Lazăr ar fi mers cu drag în Ucraina să vadă cum o duc acolo rudele lui, însă pentru asta ar fi avut nevoie de bani și de un pașaport.

Despre situația din perioada socialismului spunea Lazăr că nu le-a mers rău oamenilor în vremea lui Ceaușescu. Fiecare avea loc de muncă și un venit minim din care putea să trăiască destul de bine. În afară de asta, criminalitatea era redusă. Sub conducerea lui Ceaușescu, toate magazinele aparțineau statului și erau conduse de angajați ai statului, pe când azi magazinele aparțin persoanelor private, care trebuie să se preocupe ele însele să aibă suficiente mărfuri în magazinele lor. Deseori se plângea Lazăr că după revoluție s-au scumpit alimentele astfel încât trebuia să calculeze foarte bine ce cumpăra și la ce renunța.

De asemenea îl deranja că după revoluție existau în România mulți șomeri și că multor oameni li s-ar fi redus salariile. El a mai arătat că după deschiderea granițelor, numeroși oameni au părăsit România pentru a găsi în străinătate un loc de muncă mai bine plătit sau condiții de viață mai bune. În perioada socialismului, Lazăr a călătorit ca marinar în întreaga lume. În călătoriile sale a vizitat New York, Halifax, Las Palmas, Nouakchott, Istanbul și Berlin. Lazăr își amintea cum a văzut în Berlin pe timpul nopții, zidul iluminat.

În călătoriile sale de marinar nu a călătorit doar pe vapor ci uneori cu trenul sau cu avionul.

În perioada de după revoluție credea Lazăr că oamenilor o să le meargă în curând mai bine prin schimbarea sistemului, însă în realitate lucrurile au mers mai prost după părerea lui. Ca și cauză principală pentru aceasta problemă el considera ca fiind creșterea continuă a șomajului.

Povestirile din timpul mesei de pomană luată sfârșit iar oaspeții au început să discute din nou cu vecinii de masă. Liniștea și atenția care se instalase în timpul povestirilor, s-a transformat în discuții aprinse care erau din când în când întrerupte de râsete scurte sau de tuse zgomotoase.

SUPLIMENT

Câțiva ani mai târziu după masa funerară mă îndreptam într-o zi de august din nou spre Sfîștofca, pentru a vizita cunoștințele mele vechi și pentru a vedea cum s-a transformat satul în ultimii ani. În timp ce stăteam pe puntea vaporului spre Sulina și lăsam vântul rece să-mi bată în față, mă întrebam cum le-o fi mers prietenilor și cunoștințelor mele în ultimii ani. Eram curios dacă mai sunt toți în viață și dacă de data aceasta ne puteam întâlni din nou la sediul comunității din Sfîștofca la o partidă de șah sau la o discuție simpatcă la un pahar de vin. În timp ce mă gândeam la oamenii din Sfîștofca mi s-a facut dintr-o dată foarte somn.

Oboseala și sunetul monoton al motorului de vapor m-au făcut să mă adâncesc repede într-un somn plăcut de după-amiază din care m-a trezit o voce puternică. În fața mea stătea căpitanul vasului și îmi explica faptul că am ajuns deja în Sulina, că sunt ultimul pasager pe vas și că trebuie să cobor repede de pe vapor fiindcă urmează să se facă curat și să se pregătească vaporul pentru întoarcerea la Tulcea.

Puțin derutat mi-am cerut scuze căpitanului și am părăsit în grabă vaporul.

În depărtare am văzut o mulțime mare de oameni care s-a dizolvat cu timpul.

Aceștia erau pasagerii vasului care se împrăștiau încet prin hoteluri, pensiuni sau prin casele din Sulina. Am observat și un bărbat înalt care îmi făcea semne prietenoase cu mâna. M-am îndreptat spre persoana respectivă și l-am recunoscut pe vechiul meu prieten Vasile. El o vizitase pe sora lui Finica în Sulina iar acum ne îndreptam împreună cu barca spre Sfîștofca.

În timp ce ne aflam în barcă eram deja foarte exaltat și nerăbdător să ajung din nou după atâta timp din nou în satul în care cunoscusem mulți oameni prietenoși și interesanți. La apusul soarelui am ajuns la Sfîștofca. De la ponton ne-am dus la casa lui Vasile de lângă biserică. După ce mi-am lasat bagajul în casa lui Vasile, ne-am decis să facem o scurtă plimbare de seară.

Ne-am plimbat pe străzile deja întunecate din Sfîștofca văzând în ultima lumină roșie a serii contururile multor case din lut prăbușite. În timp ce priveam ruinele caselor, mă gândeam la cunoștințele decedate, la viața lor despre care se vorbea la înmormântarea tatălui lui Vasile. În curtea lui Lazăr, unde alta dată acesta cânta la

acordeon și le fugea bucuros în întâmpinare copiilor care veneau la el să-l viziteze, crescuse iarba înaltă. În liniștea serii încercam să-mi imaginez cum cântau și dansau oamenii pe vremuri în curtea lui Lazăr. Când am ajuns la casa lui Anna Shigarova, am observat că poarta de lemn de la intrare putrezise, iar terasa din fața ușii de intrare, unde în umbra copacilor înalți se jucau sătenii din Sfiștofca șah în zilele fierbinți de vară, era acoperită cu mușchi moale și năpădită de plante mari. După ce s-a întunecat de tot, Vasile și cu mine am ajuns la casa în care au locuit odată Karp cu soția si cu cei trei copii.

Între timp răsărise luna iar casa lui Karp dădea o impresie de sărbătoare în lumina mată a lunii. Aveam senzația că spiritul pozitiv a lui Karp se făcea încă simțit în jurul casei și mă întrebam cum le-o fi mergând soției și copiilor. În timp ce mă adâncisem în gânduri în fața casei lui Karp, în interiorul casei se aprinsese o lumină. Prin draperiile vechi și cenușii am privit în interiorul camerei mici în care am recunoscut silueta subțire a sotiei lui Karp. Ea a rămas câteva minute în mijlocul camerei, însa nu mi-am dat seama ce făcea din cauza luminii slabe. După ce s-a stins din nou lumina, am văzut în lumina lunii o pisică neagră fugind prin grădina lui Karp, după care s-a cățarat sprintenă într-un copac înalt. În timp ce urmăream pisica, mă gândeam ce ar fi putut să facă soția lui Karp în cameră. E posibil să se fi gandit la Karp și să-și fi amintit cum a dansat cu el pe muzica unui picup vechi, un vals lent. La un moment dat, vocea puternică a lui Vasile m-a scos din gândurile mele. M-a invitat să-i facem o vizită tatălui său la cimitir. Așa s-a încheiat plimbarea noastră de seară la cimitirul din Sfiștofca.

Cimitirul mi-a lăsat o impresie de părăsit, pentru că e vizitat de săteni doar atunci când este adus un mort la mormânt. Majoritatea mormintelor din Sfiștofca sunt foarte puțin sau deloc îngrijite, lumea își amintește în general de morți, din fotografii. În foarte multe case găsești un fel de galerie genealogică în miniatură. Acolo sunt de obicei multe fotografii foarte mici lipite toate pe o bucată mare de hârtie albă și înrămate împreună. Ele constituie un tablou de ansamblu în care se pot recunoaște toți morții imediat. Morților li se aduc omagii pe lângă fotografii, și prin sărbătoriri, parastase. După înmormântarea unei persoane, se organizează de catre familie și un cerc restrâns de prieteni, comemorări după ritualul credincioșilor de rit vechi, la perioade bine definite de timp.

La comemorări se face o slujbă pentru mort și se roagă pentru salvarea sufletului în împărăția cerurilor. După slujbă, aparținătorii mortului îi invită pe oaspeți la ei acasă la masă.

În timpul mesei de comemorare se vorbește despre viață, despre familie, despre beneficiile, despre particularitățile și despre trăsăturile caracteristice ale mortului. Uneori primesc oaspeții o bucată de pâine și o mică sumă de bani. Aceasta este o mulțumire simbolică pentru venirea lor și pentru că s-au rugat pentru mort în timpul slujbei.

În intinericul nopții am stat împreună cu Vasile câteva minute în fața mormântului tatălui său, după care ne-am dus acasă. M-am decis să mă întorc la cimitir în ziua următoare pe lumina zilei, să revăd mormintele morților despre a căror viață s-a vorbit la masa funerară.

MORMINTELE DIN CIMITIRUL DIN SFIȘTOFCA

La înseratul zilei următoare am deschis cu un oarecare efort poarta ruginită a cimitirului. În copacii din jurul cimitirului se auzea foșnetul încet al vântului iar în lumina purpurie de seară a soarelui apărea cimitirul din Sfiștofca într-o lucire roș aurie. În spatele crucii mari cu opt colțuri, care se înalță sus peste celelalte morminte și care este montată în mijlocul cimitirului din Sfiștofca, sunt câteva morminte foarte vechi ale căror cruci simple din lemn au putrezit de multă vreme și au căzut. Mormintele sunt acum acoperite de iarba înaltă, iar eu nu sunt sigur că își mai amintește cineva din Sfiștofca de oamenii care se odihnesc în acele morminte foarte vechi.

În cimitirul din Sfiștofca domnește o atmosferă foarte liniștită și contemplativă. Majoritatea mormintelor sunt neîngrijite, fiindcă aparținătorii fie au plecat, fie preferă să își amintească de morții lor, acasă. Semnele efemerității sunt foarte vizibile prin crucile căzute, inscripționările șterse și gardurile ruginite.

Majoritatea crucilor din cimitirul din Sfiștofca sunt din lemn, unele, puține, din metal. În general sunt cruci albe sau vopsite în culoarea lemnului, unele albastre iar altele verzi.

Câteva morminte sunt împrejmuite cu gard, însă majoritatea se pot recunoaște doar prin crucea de pe ele, nefiind îngrădite. Sunt câteva morminte lângă care este așezată o masă veche metalică, în general foarte ruginită. Această masă servește refrigerium-ului, adică acelei mese comemorative care se servește la mormânt pentru comemorarea mortului. De obicei aparținătorii aseză la refrigerium un vas cu un amestec de miere și grâu fiert (colivă) pe masa metalică de lângă mormânt. Oaspeții pășesc pe rând la mormânt, își fac cruce, rostesc o rugăciune scurtă pentru mort și iau la final o lingură de colivă. După ce înghit coliva, se închină din nou în fața mormântului și îi fac loc următorului oaspete.

În centrul cimitirului se află o cruce din lemn înaltă de circa doi metri. Pe această cruce se află un acoperiș pe care sunt montate la distanțe egale alte trei cruci mici din lemn.

Căile din cimitirul din Sfîștofca sunt în general acoperite cu iarbă iar între morminte cresc mulți copaci care fac din cimitir mai ales în zilele toride de vară un loc de odihnă și de introspecție, bogat în umbră.

Mormântul lui Fiodor despre care s-a vorbit la începutul mesei funerare, nu este în Sfîștofca. Fiodor a murit la spitalul din Tulcea și a fost înmormântat în cimitirul credincioșilor de rit vechi din Tulcea. Sper ca mormântul lui Fiodor din Tulcea să fie îngrijit de vreo persoană amabilă, iar din când în când să se oprească la mormântul lui cațiva oameni și să-i citească numele de pe piatra de mormânt.

E posibil ca Fiodor să mai aibă rude în Tulcea care să-i îngrijească mormântul.

La mormântul lui Nikifor este o cruce din lemn maro închis pe care sunt inscripționate datele de naștere și de deces. Pe cruce este rezemată o coroană de flori artificiale iar pe suprafața mormântului, sunt asezate flori artificiale portocalii, care exprimă comemorarea decedatului. Mormântul este îngrijit și se înțelege că Irina, soția lui Nikifor se ocupă de el.

La mormântul lui Kulina e o cruce din lemn de pe care s-a cam șters vopseaua albă cu înscrisuri roșii. Încă mai este posibil să descifrezi datele de naștere și de deces. La fel ca mormântul lui Nikifor, mormântul Kulinei e curățat de buruieni. La fel ca la mormântul lui Nikifor, este sprijinită și de crucea Kulinei o coroană identică de flori artificiale. Aceasta ne arată că mormintele lui Nikifor și al Kulinei sunt

îngrijite de către Irina, soția lui Nikifor și fiica lui Kulina. Pe mormântul Kulinei găsim și un mic brad ofilit, sădit în primăvară.

Mormântul lui Karp l-am căutat îndelungat, fiindcă se află la marginea cimitirului. Crucea lui este vopsită în albastru și este inscripționată cu alb. Numele lui Karp precum și datele de naștere și de deces sunt greu lizibile fiindcă au fost scrise de mână. Mormântul său este deja acoperit total de iarbă. Putem concluziona că familia lui se preocupă puțin de îngrijirea mormântului.

Mormântul lui Maura l-am cautat fără rezultat. M-am întrebat dacă Maura o fi inmormântată în Periprava, localitatea ei de naștere. Întrebându-l pe Vasile, acesta mi-a răspuns că mormântul Maurei e sigur în cimitirul din Sfîștofca, însă pe mormântul ei nu a fost montată cruce. De aceea nu se mai putea găsi mormântul ei. Întrebându-l pe Vasile despre motivul lipsei crucii, mi-a răspuns cu o legendă lipovenească pe care mama lui i-o spunea deseori când era copil. Conform legendei, mortul ar trebui să-și poarte mereu crucea cu el dincolo. Unii oameni nu doresc să le încredințeze morților această sarcină și de aceea renunță la crucea de pe mormânt.

La mormântul lui Toma este o cruce maro deschis inscripționată vizibil cu vopsea neagră cu numele, datele de naștere și de deces. Mormântul lui Toma este complet acoperit cu iarbă. În iarba înaltă este o lampă argintie. Probabil ca soția lui Toma a aprins din când în când o lumânare în acea lampă pentru comemorarea soțului. Soția lui Toma a plecat în urmă cu doi ani din Sfîștofca să-și petreacă anii bătrâneții la fiica ei. De atunci, mormântul lui Toma este neîngrijit.

La mormântul lui Zena este o cruce scundă din lemn maro deschis, fiind inscripționată cu vopsea neagră numele, datele de naștere și de deces. Pentru a citi înscrisul de pe crucea Zenei, a trebuit mai întâi să dau la o parte coroana de flori artificiale care era așezată peste cruce.

Mormântul era curățat de iarbă, aceasta însemnând că copiii ei și eventual prietenele de la cor se ocupă de îngrijire. În fața crucii e așezată o oală întoarsă. Aceasta i-a fost dată probabil Zenei pe drumul spre dincolo, pentru a depozita în ea mâncarea.

Maria e înmormântată împreună cu soțul ei. În jurul mormântului este un cadru din beton pe care e montat un gard metalic alb. Pe cadrul din beton e așezată o placă de mormânt din piatră cu numele, datele de naștere și de deces ale soților. La marginea inferioară a pietrei se poate citi în limba română: "Nu vă vom uita niciodată". La partea superioară a pietrei sunt gravate două fotografii care îi arată pe Maria și pe soțul ei. Între fotografii este desenată crucea cu opt colțuri lipovenească. Pe piatra de mormânt este o placă albă de piatră pe care este montată o lampă albă. La stânga și la dreapta pietrei de mormânt sunt două cruci albe, crucea Mariei fiind mai scundă decât cea a bărbatului ei. Pe fiecare cruce e montată câte o plăcuță metalică albastră cu inscripționare albă. Și aici sunt la fel ca pe piatra de mormânt trecute numele soților, datele de naștere și de deces. Mormântul soților e aproape complet curățat de buruieni. Se mai vad câteva flori artificiale cu rol de podoabe. La vederea mormântului foarte îngrijit și plin de liniște putem observa că aparținătorii se gândesc la Maria și la soțul ei. Propoziția în limba română de pe mormântul Mariei arată că urmașii Mariei vorbesc în principal limba română iar rusa o stăpânesc mai puțin.

Și Evdojka este îngropată alături de soțul ei. În jurul mormântului există un gard metalic deja ruginit. Crucea Evdojkăi e albă, inscripționată cu negru. Ea este eclipsată de crucea verde din lemn a soțului ei, de pe care s-a sters vopseaua aproape în întregime. Înscrierile de pe cele două cruci sunt aproape nelizibile. În fața crucilor lui Evdojka și a soțului ei este așezată câte o găleată metalică, menite probabil să le servească la depozitarea hranei. Mormântul lui Evdojka și al soțului ei nu este încă acoperit de iarbă, pentru că până de curând a fost îngrijit de o prietenă a lui Evdojka, decedată cu scurt timp în urmă.

Probabil că va fi în curând năpădit de buruieni fiindcă între timp au decedat toți prietenii și toate rudele Evdojkai și ai soțului ei.

Mormântul lui Erimej se află în cimitirul din Sulina fiindcă el și-a petrecut ultimii ani de viață în Sulina, unde a și murit. Cimitirul din Sulina este compus din 6 părți (islamic, evreiesc, român-ortodox, rus-ortodox, catolic și evanghelic) și reflectă structura multiculturală și multiconfesională ce marca populația din Sulina în perioada Imperiului Otoman. Mormântul lui Erimej se află în partea rus-ortodoxă a cimitirului, aflată în zona de nord-est a cimitirului.

Mormântul este înconjurat de un gard simplu, alb, iar pe mormânt se află o cruce mică albă, montată pe un soclu din beton. Pe cruce este o placă metalică aurie, pe care sunt scrise cu negru numele, anul nașterii și al decesului. Pe mormântul lui Erimej este un buchet de flori oflitate. Zona în care se coboară în groapă sicriul, este curățată de buruieni și de iarbă. Probabil că aparținătorii lui Erimej din Sulina îi îngrijesc mormântul. Gardul simplu metalic precum și crucea metalică îi corespund caracterului liniștit și umil a lui Erimej.

La mormântul lui Marco este o cruce albă din lemn, inscripționată cu negru cu numele, anul nașterii și al decesului. În fața crucii sunt câteva vase de sticlă și o oala metalică ruginită. Vasele semnifică probabil o modalitate de păstrare a hranei pentru Marco în lumea de dincolo. Mormântul lui Marco este curățat de iarbă, fiindcă soția lui, Zenovia Sepatkina îl îngrijește cu dragoste.

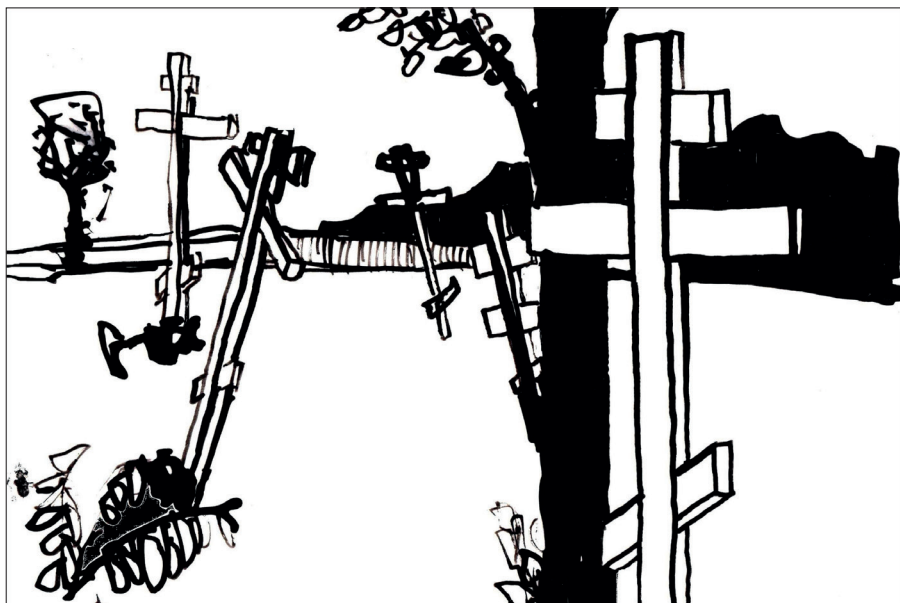
Anna a murit în Sfîștofca însă aparținătorii au decis să o înmormânteze în Sulina. Cu toate că am fost de mai multe ori în zona rus-ortodoxă a cimitirului din Sulina, nu am găsit mormântul Annei. Probabil că și ea a fost înmormântată după legenda lipovenilor într-un mormânt fără cruce.

Dintre toți morții despre care s-a vorbit la masa funerară, Nadja are cel mai mare și evidențiat mormânt. Ea este înmormântată într-un mormânt familial. În jurul mormântului este un gard metalic alb, pe care sunt fixate mai multe cruci metalice mici.

Piatra de mormânt a lui Nadjeschka este o sculptură în piatră albă în care este montată o cruce cu opt colțuri, din piatră neagră. Crucea cu opt colțuri este singura recunoscută de către lipoveni. În piatra albă sculptată este gravată o fotografie a lui Nadjeschka, numele ei precum și anul nașterii și de deces. De asemenea pe piatra sculptată se poate citi în limba română “ Aici se odihnesc părinții nostri dragi- nu vă vom uita niciodată”. Mormântul este împodobit cu multe coroane de flori artificiale precum și cu sculpturi în sticlă așezate în fața mormântului. În spatele mormântului se observă crucile albe metalice ale altor membri din familie. Mormântul familial este aproape lipsit de iarbă, fiind îngrijit de fiica lui Nadjeschka care locuiește în Sfîștofca.

La mormântul lui Lazăr este o cruce maro închis, inscripționată în alb cu numele, anul nașterii și al decesului precum și literele I. N. R. I., inițialele lui Isus. Crucea

lui Lazăr este cu ceva mai mare decât majoritatea crucilor din cimitirul din Sfîștofca. Ea este montată pe un soclu din lemn, înfundat în pămîntul nisipos. Pe unul din brațele crucii este atârnată o coroană de flori artificiale. Mormîntul lui Lazăr a fost îngrijit pînă acum de către fiul său, Alexandru, fiindcă acesta locuise o perioadă mai lungă în Sfîștofca, pentru a se odihni după activitatea de marinar. Dat fiind că Alexandru a primit din nou un contract de marinar pe un vapor în Marea Mediterană, putem să intuim că mormîntul lui Lazăr va fi neîngrijit în curînd.

La mormîntul lui Serghei, tatăl lui Vasile, este o cruce din lemn maro deschis pe care sunt înscrise cu alb numele, anul nașterii și al decesului. Chiar lângă mormîntul lui Serghei se află două alte morminte ale aparținătorilor. Mormîntul lui Serghei este aproape lipsit de iarba. Pe lângă fiul său, Vasile, Serghei mai are și alți aparținători în Sfîștofca, care îi îngrijesc probabil mormîntul din cînd în cînd. Pe mormîntul lui Serghei este un cadru de sîrmă de la o coroană de flori artificiale, de pe care s-au desprins toate florile iar acum sunt împrăștiate pe mormîntul lui Serghei și ale rudelor lui.

Faptul ca acea coroana era încă pe mormîntul lui Serghei este un indiciu că trecuse deja mai multă vreme de cînd n-a fost nimeni la mormîntul lui.

VIITORUL LOCALITATII SFIȘTOFCA

Nu doar în cimitirul din Sfiștofca, ci în tot satul sunt prezente semnele efemerității. Pe străzile pustii ale satului sunt multe case din lut prăbușite, invadate după un timp de cai sălbatici și de vite pentru a se adăposti în ele. Pe câmpuri, lângă casele prăbușite găsești uneori câte o jucărie veche, care arată că în urmă cu câteva decenii au locuit în Sfiștofca mulți copii. Jucăriile, care sunt de obicei păpuși demodate sau figuri din filme vechi uitate, zac acum în iarba udă, adâncindu-se tot mai mult în pământul nisipos, pământ în care se adâncesc și resturile caselor din lut prăbușite. Pe o câmpie din sudul localității, înconjurată de copaci bătrâni și de câteva băi pe jumătate prăbușite, se poate recunoaște încă bine, o fundație a unui mic hotel, care n-a fost construit niciodată. Fundația aceasta ne indică faptul că câțiva oameni din Sfiștofca au dorit să o dezvolte turistic pentru a-i da o noua viață, ceea ce nu le-a reușit.

Nu doar casele din Sfiștofca se duc, ci și limba și religia locuitorilor sunt pe cale de dispariție.

Aproape toți tinerii au plecat în orașe, unde nu mai vorbesc rusa și nici nu mai merg la slujbele credincioșilor de rit vechi. Pentru copiii multor familii plecate din Sfiștofca este adesea greu sau imposibil să se identifice cu limba și religia lipovenilor, astfel încât se întrerupe cultura lipovenească cu generația lor. Și în Sfiștofca sunt puțini săteni care merg cu regularitate la slujbă. Câteva femei în vârstă respectă cu strictețe regulile religioase ale credinței de rit vechi și merg deseori de mai multe ori pe zi la biserică, însă majoritatea sătenilor limitează mersul la biserică la sărbătorile religioase mari, care sunt doar câteva pe an.

Se pune astfel întrebarea cum vor evolua în viitor localitatea Sfiștofca, cultura, limba și religia lipovenilor din Sfiștofca. O posibilitate ar fi ca Sfiștofca, care este deja înregistrată în cărțile bisericești ca mănăstire, să se dezvolte ca loc de pelerinaj al lipovenilor și eventual și al altor credincioși. Localitatea are o biserică impozantă, în care se pot vedea o mulțime de icoane vechi și valoroase. În plus, peisajul deschis și frumusețea deltei Dunării îi dau localității un șarm individual, o liniște aproape sfântă și un aer contemplativ.

Este posibil ca Sfiștofca să nu fie doar un loc interesant de pelerinaj ci și un punct de întâlnire original pentru artiști, literați și alți intelectuali. Ei ar putea fi inspirați de liniștea și solitudinea locului, putând să ajungă în Sfiștofca la discuții interesante și la crearea de viziuni pentru proiecte viitoare. Există modalități diferite de dezvoltare pentru Sfiștofca, însă pe moment încă nu știm cum ni se va prezenta acest sat la capătul estic al deltei Dunării.

PRIVIRE DE ANSAMBLU ASUPRA ISTORIEI CREDINȚEI DE RIT VECHI

În secolul 17, în timpul țarului Alexej Michailovic, Rusia a avut o dezvoltare economică și culturală, în cadrul căreia, țarul a încercat să impună pretențiile tradiționale ale Rusiei. Cererea acestuia de a fi urmașul de drept al împaratului bizantin și unicul conducător ortodox pe pamânt, era una din dorințele esențiale ale țarului. De asemenea trebuia standardizat ritulalul bisericesc și îmbunătățit nivelul de educație al clerului. Pentru standardizarea ritualului bisericesc, țarul a emis reforme, numindu-l pe patriarhul Nikon, conducător. În cadrul reformelor s-au corectat cărțile bisericești, iar tradițiile liturgice au fost modificate în multe zone, dogma ortodoxiei rusești, rămânând totuși neatinsă.

Modificarea cărților liturgice a fost privită de către numeroși credincioși ca un mare păcat, ei fiind de părere că ritualul care fusese preluat de la greci prin botezul Rus' 988 era foarte sfânt și nu avea voie să fie modificat.

Astfel, apariția cărților corectate în anul 1653 a provocat în rândul multor părți ale poporului rus o furtună de nemulțumiri. S-au trimis numeroase petiții către țar, prin care acesta era rugat să revină asupra reformelor, pentru a se salva pe sine și pe poporul rus de la distrugere. Cei care se împotriveau reformelor vedeau în patriarhul Nikon principalul adversar și îl considerau responsabil pentru răul care a coborât asupra poporului rus din cauza reformelor. La început au sperat adversarii reformelor că vor reuși să îl convingă pe patriarh, însă în deceniile următoare au observat că marea majoritate a poporului rus se apleca în fața indicațiilor patriarhului Nikon, iar ortodoxia rusească ar fi deraiat pentru totdeauna de la calea tradițională. Ca urmare, adversarii reformelor s-au unit în grupul credincioșilor de rit vechi și au decis să se împotrivească învățăturilor bisericii statului rus. Credincioșii de rit vechi venerau antichitatea și vechile tradiții, încercând să subordoneze viața burgheză și cea de familie, tradițiilor vechi. De asemenea, credincioșii de rit vechi au refuzat orice progres, se împotriveau la tot ceea ce era nou și străin, și credeau în sfințenia și în corectitudinea riturilor din vremea dinaintea reformelor Nikonului.

Crucea făcută cu două degete a devenit simbolul cel mai important al credincioșilor de rit vechi. La crucea cu două degete se lipesc degetul arătător și cel mijlociu și se îndoaie degetul mijlociu astfel încât degetul arătător și cu cel mijlociu sunt pe

aceeași linie. Prin crucea cu două degete se exprimă natura umană și cea divină a lui Christos: degetul mijlociu îndoit reprezintă bolta cerească ca loc din care reiese natura divină a lui Isus Christos, iar degetul arătător simbolizează natura umană a lui Christos. Vârfurile degetelor mijlociu și arătător sunt pe aceeași linie, simbolizând că în Christos, natura divină și cea umană sunt prezente în aceeași măsură. Celelalte trei degete se țin îndoite în palmă, simbolizând treimea lui Dumnezeu.

În contradicție cu crucea cu două degete a credincioșilor de rit vechi este crucea cu trei degete a adepților Nikonului, care se face unind vârfurile degetelor mare, arătător și mijlociu în așa fel ca și cum s-ar dori să se ia o priză de sare cu ele. Din perspectiva credincioșilor de rit vechi, degetul al treilea semnifică o a treia natură în Christos, care nu poate exista. De aceea, credincioșii de rit vechi resping crucea cu trei degete ca fiind păcătoasă.

Mănăstirea Solovki a devenit în secolul al 17-lea centrul credinței de rit vechi. Aceasta a fost luată cu asalt de către forțele armate ale regimului, conducând la o acțiune mare de urmărire în întreaga Rusie. Acei oameni care nu recunoșteau reformele patriarhului Nikon erau amenințați de tortură și de execuție. Mulți credincioși de rit vechi s-au sustras execuțiilor prin organele statale, aprinzându-se ei înșiși. Cel mai puternic val de urmărire a credincioșilor de rit vechi a avut loc în timpul patriarhului Ioakim și a durat până la moartea acestuia în 1690. Urmașul lui Ioakim, patriarhul Adrian (1690-1700) a pedepsit credința de rit vechi prin încarcerare în mănăstire, în locul pedepsei cu moartea și a diminuat urmărirea credincioșilor de rit vechi. Cu toate acestea, credincioșii de rit vechi din imperiul rus au fost mai mult sau mai puțin urmăriți, în funcție de epocă, până în 1905 când țarul Nikolai II a proclamat libertatea de religie.

Acei credincioși de rit vechi care nu doreau să se supună bisericii statului sau să devină martiri, își găseau salvarea fugind în regiuni pustii sau în regiuni din afara imperiului rus. La sfârșitul secolului 17 s-a dezvoltat într-o zonă de pădure în Kerženec lângă Nižnij Novgorod o așezare a credincioșilor de rit vechi. Acolo s-au construit circa 100 de mănăstiri pentru bărbați și femei în care locuiau circa 700 de călugări și 2000 de maici. Terenurile din jurul mănăstirilor erau cultivate de către familiile credincioșilor de rit vechi. După ce așezarea de la Kerženec și-a pierdut însemnătatea după valul de urmăriri din timpul arhiepiscopului Pitirim din Nižnij Novgorod (1719 – 1738), un nou centru al credincioșilor de rit vechi s-a dezvoltat în localitatea rusă Starodub din sud-vest țării. La sfârșitul secolului 18 se aflau

în zona Brjansk trei mănăstiri de bărbați, una de femei, 17 biserici comunale, 16 capele oficiale și numeroase locuri de rugăciune și chilii. În afară de zona Brjansk, au mai apărut în nordul Rusiei și mai târziu în Siberia așezări ale credincioșilor de rit vechi.

Centrul credincioșilor de rit vechi din nordul Rusiei era schitul Epiphania, construit în 1694 la revărsarea râului Sosnovka în Vyg.

Acei credincioși de rit vechi care nu se mai simțeau în siguranță în interiorul granițelor Rusiei au fugit în general în imperiul austriac sau în imperiul otoman. În 1848, în localitatea austriacă Belaje Krinika, nu departe de granița Rusiei a fost consacrată prima mitropolie a credincioșilor de rit vechi, iar acolo s-a format prima episcopie a credincioșilor de rit vechi. În timpul mitropolitului Amyrosij, zona din jurul localității Belaja Krinika a devenit cel mai important centru al credincioșilor de rit vechi din Austria. În 1940 după ce regiunea Belaja Krinika a fost cucerită de armata roșie, a trebuit să se mute episcopia credincioșilor de rit vechi în localitatea Brăila din România.

Nu departe de Brăila, în delta Dunării, se afla cea mai mare așezare a credincioșilor de rit vechi din imperiul otoman. Acolo s-a întemeiat orașul Vilcov la sfârșitul secolului 18, astăzi situându-se în teritoriul ucrainean din delta Dunării. Din Vilcov au emigrat numeroși credincioși de rit vechi în deceniile următoare către zonele mijlocii și sudice ale deltei Dunării și au întemeiat localități precum Periprava, Sfîștofca, Jurilovca și Sarichioi. În delta Dunării și în alte regiuni din sud-estul Europei erau numiți lipoveni credincioșii de rit vechi. Numele acesta provine probabil de la cuvântul lipa, denumirea rusească pentru tei, și evidențiază faptul că în timpul fugii credincioșilor de rit vechi din Rusia, aceștia se ascundeau deseori în păduri de tei din cauza autorităților rusești.

Satele de lipoveni din delta Dunării au avut perioada de înflorire în secolul 19 și în jumătatea secolului 20. Lipovenii puteau să practice religia lor în mod liber în izolarea din deltă, să-și păstreze limba, cultura și tradițiile. Supraviețuirea lor era garantată fiindcă puteau să se aprovizioneze cu pește suficient din Dunăre și din lacurile din deltă. După cel de-al doilea război mondial s-au creat numeroase cooperative pescărești iar părți ale deltei au fost transformate în terenuri agricole. Lipovenii au trebuit să abandoneze parțial stilul de viață tradițional și să se adapteze la noul model socialist de societate al nou înființatului stat popular

român. Numeroși lipoveni au emigrat din satele lipovenilor din delta Dunării în căutarea de locuri de muncă în orașele din apropiere.

Izolarea practică până la cel de-al doilea război mondial nu putea fi continuată și s-au format multe căsătorii mixte între lipoveni și credincioși de alte credințe. După revoluția din 1989 au fost alte valuri de emigrare fiindcă gospodăriile pescărești locale și fabricile de conserve în care lucrau mulți lipoveni au fost închise. Mai mult, prin deschiderea granițelor românești, lipovenii au putut să plece în țările din Europa de vest pentru a-și găsi un loc de muncă mai bine plătit. În prezent, majoritatea locuitorilor din satele lipovenești sunt persoane foarte în vârstă, care își petrec anii de pensie în satele natale și trăiesc în economie de subzistență. Numărul de copii și de tineri este foarte redus și este de așteptat, din cauza lipsei locurilor de muncă, să plece în continuare tinerii. Astfel, nu este clar dacă vor rezista satele de lipoveni din delta Dunării în deceniile următoare, respectiv cum va arăta viitorul acestor sate.

Vocile celor morți rămân vii:

http://www.breiling.org/timemaps/livingvoices/01_fjodor.mp3
http://www.breiling.org/timemaps/livingvoices/04_nikifor.mp3
http://www.breiling.org/timemaps/livingvoices/07_karp.mp3
http://www.breiling.org/timemaps/livingvoices/06_kulina.mp3
http://www.breiling.org/timemaps/livingvoices/08_maura.mp3
http://www.breiling.org/timemaps/livingvoices/09_toma.mp3
http://www.breiling.org/timemaps/livingvoices/10_zena.mp3
http://www.breiling.org/timemaps/livingvoices/11_maria.mp3
http://www.breiling.org/timemaps/livingvoices/19_evdokia.mp3
http://www.breiling.org/timemaps/livingvoices/20_erimej.mp3
http://www.breiling.org/timemaps/livingvoices/24_marco.mp3
http://www.breiling.org/timemaps/livingvoices/26_anna.mp3
http://www.breiling.org/timemaps/livingvoices/39_nadja.mp3
http://www.breiling.org/timemaps/livingvoices/41_lazer.mp3

Masă funerară în Sfîștofca

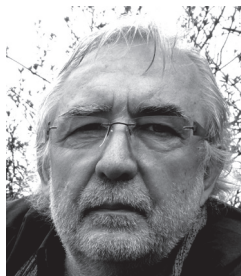
Povestiri din Delta Dunării

Sfîștofca este un sat de lipoveni în capătul estic al deltei Dunării. Lipovenii sunt ruși de rit vechi, care fiind urmăriți religios, au fugit la sfîrșitul secolului 18 din imperiul rus în izolarea din delta Dunării unde și-au putut exercita credința în mod liber. În timpul unei mese funerare sunt povestite istoriile a 14 locuitori decedați. Povestirile individuale de viață dezvăluie viața din Sfîștofca din perioada celui de-al doilea război mondial și din perioada socialismului. Masa funerară este cadrul în care a fost încorporată și din care reiese situația actuală a vieții în Sfîștofca.

Autor

Camillo Breiling (născut în 1988) este doctorand la institutul pentru istoria estului Europei al universității Viena, beneficiar al unei burse a Academiei Științelor din Austria. El se ocupă cu situația condițiilor de viață, limbă, religie, istorie, cultură și identitate a lipovenilor din delta Dunării.

Ilustrator

Robert Petschinka (născut în 1956) este artist independent în Obermallebarn, Austria. Gîndirea și opera sa creativă le împărtășește prin cursuri, expoziții, seminarii, ateliere, vizite de atelier și comerț cu artă. Interesul actual se îndreaptă spre reunirea artiștilor din țările de pe Dunăre. El conduce galeria GrenzArt din Hollabrunn.

Ambele persoane au fost în 2011 membrii fondatori ai asociației Sfîștofca Art Association din România și se disting prin cunoaștere specială a deltei Dunării. Imaginile din această carte au fost expuse în premieră în cadrul unui vernisaj în 11 februarie 2016 în Sfîștofca și pot fi văzute în clădirea nou construită a muzeului de Artă din Sulina.